

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director : **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE :

TR. ALEXANDRESCU <i>Avocat, Direct. Contenc. B-pei G-le a Țărei Românești</i>	ALEX. CERBAN <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>	IOSEF G. COHEN <i>Avocat</i>	GR. CONDURATU <i>Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat</i>	RENÉ DEMOGUE <i>Profesor la Facultatea de Drept din Paris</i>
V. DONGOROZ <i>Dr. în D. ep. din Buc. Avocat</i>	ALFRED DJUVARA <i>Profesor Universitar, Avocat</i>	D. NEGULESCU <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>	I. GR. PERIȚEANU <i>Avocat</i>	C. SIPSOM <i>Profesor la Facultatea de Drept, București</i>
C. STOEANOVICI <i>Dr. în Drept din Paris Avocat</i>	GR. TRANCU-IAȘI <i>Fost Ministru al Muncii Avocat</i>	Dr. ȘTEFAN LADAY <i>Fost Magistrat jurisconsult în Cluj</i>	P. VASILESCU <i>Dr. în Drept din Paris Avocat</i>	AL. VELESCU <i>Dr. în Drept din Buc. Avocat</i>
ALBERT WAHL <i>Profesor la Facultatea de Drept din Paris</i>				

Secretar de redacție: E. C. DECUSARĂ, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris : EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris

Membru corespondent pentru Polonia : EMIL ST. RAPPAPORT, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia

ABONAMENTUL

Un an. p. B-ci, Case com., Autorit. 1000 lei
„ Avocați 700 „
„ Magistrați 600 „
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTAMANA

In lunile Iulie și August
Apare odată la două săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte.

Redacția și Administrația

București, Strada Artei Nr. 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON 13/29

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu mai aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încasatorilor, și a bine-voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la Administrația revistei *Curierul Judiciar, București*, str. Artei 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat partida Nr. Asemenea pentru comande de cărți.

S U M A R

- Falitul are drept de apel ?, de d-l avocat Mihail Valerianu;
- Le transports en service intérieur et en service international (ferroviaires, roulage, navigation intérieure et navigation aérienne, par Louis Jossierand (recenzie de d-l Consilier Eug. Petit) ;
- La justice privée en droit moderne, de d-l Prof. René Demogue.

JURISPRUDENȚA

- Curtea de Casație s. III : *Maior N. Bengeanu cu Ministerul de finanțe* ; Idem : *Colonel St. Zăvoianu cu Ministerul de finanțe* (Pensiuni de război. Cum se face calculul ? Art. 12 lit. a, g și i, art. 60 și art. 39 din legea din 2 Sept. 1920, modificată la Iulie 1921 și art. 27 din regulamentul ei și art. 327 pr. civ.), cu o Notă de Paulus ;
- Trib. Tecuci : *Ioana V. Nistor cu Anghel Tomița* (Dacă într-o acțiune de predare de legat, legatarul universal, care are și calitatea de moștenitor rezervatar, poate opune pentru prima oară în apel, pe cale de excepțiune, dreptul de reducere ? Calculul cotitației. Expertiză. Dacă se mai poate reveni asupra lor ? Art. 849 c. civ. și 327 pr. civilă).

Falitul are drept de apel ?

Curtea de Apel din Constanța, având să judece două apeluri a 2 comercianți declarați în stare de faliment, a decis că comerciantul care s'a judecat *contradictoriu* în prima instanță, și a fost declarat falit, nu are dreptul să facă apel; și că comerciantul care a cerut moratoriu și Tribunalul în prezența sa a respins moratoriu și l'a declarat în stare de faliment, n'are drept de apel.

Pentru a ajunge la acest rezultat, contrar prim-

cipiului celor 2 grade de jurisdicțiune, Curtea de Constanța argumentează în primul caz că: „Prin dispozițiunile art. 711 cod. com., *legiuitorul condiționând dreptul de apel de existența dreptului de opoziție, numai începe îndoială, că falitul nu poate uză de dreptul de apel decât numai în cazul când el ar fi putut face opoziție, dar nu a uzat de acest drept. Prin urmare nu are drept de apel când judecata la Tribunal s'a făcut contradictoriu*“.

În al doilea caz, referitor la dreptul de apel în materia moratoriuului, Curtea de Constanța argumentează în modul următor: „Din complexul tuturor dispozițiilor legii comerciale, în materie de faliment, rezultă că moratoriuul, atât cel anterior cât și cel posterior declarărei, constituie o fază a falimentului și de aceea trebuie să decidem că procedura falimentelor este aplicabilă și moratoriuului. Astfel este inadmisibil apelul contra sentinței prin care Tribunalul a respins cererea de a se acordă moratoriuul în prezența apelantului, pășind de îndată la declararea în stare de faliment“ (1).

Credem că în ambele cazuri, Curtea de Constanța a făcut o greșită aplicare a textelor și principiilor de drept în materie de faliment. Și greșeala este cu atât mai gravă, cu cât deciziile Curții de Constanța se bucură, cu drept cuvânt, de vre-o câțiva ani încoace, de mare autoritate jurisprudențială, căci cu toții ne-am învățat să vedem în magistrații ce compun această Curte, pe cei mai des- toinici, cei mai integri și cei mai cunoscători magistrați ai științei dreptului.

* * *

Intreaga noastră legiuire se bazează pe principiul celor două grade de jurisdicțiune, care consti-

tue garanția unei bune justiții. Orice litigiu, fie el chiar cât de mic trebuie să fie supus controlului unei instanțe superioare și cu cât acest control va fi mai efectiv și mai sever, cu atât justiția va fi mai bună și avutul și persoana noastră mai asigurate.

Dreptul de apel este regula și numai prin excepție părțile n'au acest drept. Cum însă excepțiile sunt de strictă interpretare, trebuie un text precis de lege, care să ridice dreptul de apel.

Este adevărat că art. 944 cod. com. spune că sentințele Tribunalului în materie de faliment, nu sunt supuse apelului, decât în cazurile prevăzute de lege, că deci în această materie, apelul este limitat la anumite cazuri. Aceasta însemnează că *în mod excepțional* dreptul de apel este limitat în materia falimentului și fiind o excepție se va face o aplicațiune limitativă.

Art. 944 cod. com., admite apelul în cazurile prevăzute de lege, deci pentru a decide dacă în contra unei sentințe de declarare în faliment, este sau nu drept de apel trebuie să ne referim la textele de lege care se ocupă de modul cum Tribunalul judecă și pronunță sentința declarativă de faliment, iar interpretarea lor se va face în sensul dreptului de apel care este regula (2).

În titlul I din Cartea III — „*Despre faliment*“ — avem numai câteva articole care reglementează modul cum Tribunalul va judecă cererile de declarare în faliment și anume art. 697, când Tribunalul este numai încunoștințat despre situațiunea rea a comerciantului; art. 701 și 704 când este sesizat cu o cerere formală de faliment, fie de către falit fie de către un creditor; art. 705 când Tribunalul face declararea din oficiu; art. 708 care arată ceea ce conține sentința declarativă de faliment și căile de reformare contra acestei sentințe, în fine art. 711 arată ce se va întâmpla dacă falitul nu se prezintă la judecarea cererii de faliment, fie după cererea unui creditor, fie din oficiu.

Din aceste 6 articole, numai art. 697, 708 și 711 se ocupă de căile de reformare contra sentinței de declarare, și fiecare din aceste 3 articole se ocupă de cazuri diferite. Astfel art. 697 se ocupă de cazul când Tribunalul încunoștințat de creditori, chiamă pe comerciant în Camera de consiliu și după debateri contradictorii îl declară în stare de faliment. Tribunalul în acest caz nu dă o sentință, ci face numai o încheiere, dar această încheiere, fie că a fost contradictoriu, fie lipsă, este conf. ult. alin. art. 697 *susceptibilă de apel* în termen de 3 zile dela pronunțarea ei. Cum legea nu distinge cîpe are dreptul să apeleze și dacă a fost dată contradictoriu sau în lipsă, ea poate fi apelată atât de

falit cât și de creditorii lui, fie că au fost sau nu față.

Art. 708 arată ceea ce este sentința declarativă de faliment trebuie să conțină, și în partea finală spune: „Această sentință *supusă opozițiunii și apelului*, este executorie provizoriu“. Acest text de lege nu face nici o deosebire între falit și între creditorii săi, și când spune: „*Supusă opozițiunii și apelului*“ se referă atât la judecata făcută în lipsa falitului sau a creditorilor, cât și la aceia făcută în prezența părților interesate, în primul caz având drept de opoziție, iar în al doilea, drept de apel.

Care va fi însă termenul de opoziție sau apel, în cazul când părțile au fost lipsă sau au fost față la judecată? Asupra acestei chestiuni ne dau deslegarea art. 711 și 904 cod. com. Când falitul va fi judecat în lipsă, dreptul său de opoziție și apel va fi de 10 zile libere dela afixarea extractului sentinței de declarare, zice art. 711 cod. com.; iar când va fi fost față, dreptul său de apel va fi de 15 zile dela pronunțare cum o zice art. 904 alin. ultim.

Din apropierea articolelor 697, 708, 711 și 904 c. com. rezultă în mod destul de clar că în contra sentinței declarative de faliment, există drept de opoziție și apel, fie că s'a dat în lipsă sau în prezența falitului sau a creditorului.

Cu toate acestea, Curtea de Constanța găsește că de oarece nici un text de lege nu acordă falitului dreptul de apel *când s'a judecat contradictoriu*, de aceea el n'are acest drept decât dacă a fost judecat și declarat în lipsa sa. Eroarea este evidentă, căci art. 708 spune lămurit: „Această sentință, *supusă opozițiunii și apelului*, este executorie provizoriu“.

Pentru a elimina acest text de lege din discuțiune, Curtea de Constanța zice „că art. 708 nu desleagă chestiunea admisibilității apelului ci prevede numai că sentința supusă opoziției și apelului, *este executorie provizoriu*, iar textul care reglementează căile de atac deschise contra sentinței Tribunalului, este art. 711 cod. com., care formează sediul materiei“.

După teoria Curții cuvintele „*supusă opoziției și apelului*“ n'au nici o însemnătate, căci după ea acest aliniat se referă numai la execuția provizorie. Dacă ar fi așa, atunci de ce s'au mai adăugat în lege cuvintele „*supusă opoziției și apelului*“, când eră mai simplu și mai clar ca acest aliniat să fi spus: „Această sentință este executorie provizoriu“. Este inadmisibil ca într'un text de lege, făcut pe vremea când legile erau redactate de oameni competenți, să se fi adăugat cuvinte inutile și fără însemnătate.

Vechiul text de lege 703 din 1886 spunea: „Această sentință este executorie provizoriu“; el a fost însă modificat la 1895 și a devenit art. 708 de azi, *când s'au adăugat cuvintele* „supusă opoziției și apelului“.

2) Carré et Chauveau, T. 6 No. 3925 bis; Carpentier, Arbitrage No. 1212.

De ce legiuitorul dela 1895 modificând art. 703, devenit 708, a adăugat cuvintele „supusă opoziției și apelului?” Pentru că până la 1895 vechiul text 936, devenit azi 944, specifică textele de lege cari dădeau drept de apel, pe când noul text al art. 944 nu mai arată textele de lege și spune în mod general că „*ele nu sunt supuse opoziției și apelului decât în cazurile prevăzute de lege*”; astfel că legiuitorul dela 1895 spre a pune în concordanță noul art. 944 cu celelalte a trebuit să prevadă în fiecare caz separat dreptul de opoziție și apel; și de aceea în art. 708 s'a adăugat cuvintele „supusă opoziției și apelului” spre a arăta că falitul are dreptul de opoziție și apel.

Greșeala Curții din Constanța consistă în a nu fi observat că acest aliniat al art. 708, conține două idei distincte, spuse însă mai scurtat într-o singură frază. Aceste două idei sunt: 1) Că în contra sentinței de declarare în faliment este drept de opoziție și apel, și 2) Că sentința este executorie provizoriu, iar legiuitorul în loc să se fi exprimat în două fraze deosebite și să spună: „Această sentință este supusă opoziției și apelului, ea este executorie provizoriu” s'a exprimat mai concis și fără a întrebuițea de două ori verbul este: a spus: „Această sentință supusă opoziției și apelului este executorie provizoriu”. Verbul *este* se referă la ambele idei: la opoziție și apel și la execuție provizorie.

Dar tocmai cuvintele „este executorie provizoriu” dovedesc că sentința de declarare în faliment este totdeauna supusă apelului, căci dacă ar fi fără drept de apel, atunci n'ar mai fi nevoie să se acorde execuția provizorie căci atunci ar fi definitivă și deci de drept executorie, în baza regulii de drept că sentința dată în ultima instanță este definitivă și executorie.

Când dar legiuitorul a găsit necesar să spuie în art. 708 că sentința de declarare este executorie provizoriu, a făcut-o tocmai pentru că știă că cu două cuvinte mai sus, acordase dreptul de opoziție și apel, ceea ce după dreptul comun suspendă puterea executorie a sentinței.

Greșit se spune apoi că art. 711 cod. com. formează sediul materiei, căci acest text de lege nu face decât să reglementeze dreptul de opoziție și apel în cazul când falitul a fost judecat în lipsă, și dispune că acest drept se va exercita în 10 zile dela afișarea extractului de declarare.

Art. 711 nu este decât o complectare a art. 708 care acordă dreptul de opoziție și apel, dar nu arată și termenul și modalitățile în care acest drept se va putea exercita. Art. 711 complectează și art. 904 cod. com. care în alin. ultim spune că dreptul de apel în materie de faliment este de 15 zile, așa că dacă n'ar fi art. 711, atunci dreptul de apel când falitul a fost lipsă, ar fi de 15 zile dela comunicarea sentinței, ceea ce legiuitorul a voit să evite, ce-

ea rezultă din desbaterile parlamentare, dela 1887 unde se poate vedea că un domn deputat a cerut ca dreptul de opoziție și apel să înceapă a curge dela comunicarea sentinței, iar Ministrul justiției Eugeniu Stătescu s'a opus, arătând că comunicarea ar fi inutilă de oarece executarea materială a sentinței, prin aplicarea sigiliilor constituie o deșteptare destul de energică. Art. 711 nu este sediul materiei cu privire la acordarea dreptului de apel, el nefăcând decât să reglementeze acest drept pentru cazul când părțile interesate au fost lipsă. Sediul materiei cu privire la dreptul de apel în contra declarării în faliment îl formează art. 697 și 708 cod. com., căci aceste texte de lege ne arată procedura pe care Tribunalul o va urma în judecarea declarării în faliment și ceea ce sentința declarativă va trebui să conțină. De aceea art. 697 după ce arată normele de judecată, sfârșește cu cuvintele: „*Ea este susceptibilă de apel*”, iar art. 708 arătând ceea ce trebuie să conțină sentința termină cu fraza: „*Această sentință supusă opoziției și apelului, este executorie provizoriu*”, adică cu toate că este supusă opoziției și apelului, este executorie provizoriu.

* * *

În afară de argumentele de text ale art. 697, 708 și 904 cod. com. se mai poate invoca în favoarea părerei existenței dreptului de apel în contra sentinței de declarare în faliment, și întreg sistemul legiuitorului în materia falimentului, care acordă dreptul de apel în mai toate celelalte cazuri, cu mult mai puțin importante. Este adevărat că art. 944 cod. com. pune ca principiu că dreptul de apel în materia falimentului este limitat la cazurile anume prevăzute de lege, dar printr-o serie întreagă de texte de lege acordă acest drept falitului și celorlalte părți interesate, indiferent de faptul că afacerea s'a judecat contradictoriu sau în lipsa falitului.

Astfel art. 773 acordă falitului dreptul de apel în contra sentinței de verificarea creanțelor; art. 775 la sentința de contestație la verificare; art. 817 în cererile de revendicare a mărfurilor date falitului; art. 829 la sentințele care admit sau resping cererea de rehabilitare a falitului; art. 855 și 856 contra sentințelor de omologarea concordatului. Deci de câte ori Tribunalul are a pronunța vre-o sentință cu privire la drepturile falitului contradictoriu cu creditorii săi, legea acordă tuturor părților, inclusiv falitului dreptul de apel, fără nici o deosebire dacă sentința s'a dat față sau în lipsa falitului.

În afară de materia moratoriului, unde legea taie, în toate absolut toate celelalte cazuri în cari Tribunalul are a decide asupra intereselor falitului, codul comercial îi acordă dreptul de apel, și în nici unul din aceste cazuri, cu mult mai puțin importante decât sentința declarativă de faliment, legea nu face vre-o deosebire între cazul că falitul a fost

sau nu față, la judecarea afacerii. De ce să se fi făcut dar deosebirea aceasta numai pentru declararea în stare de faliment? Oare declararea în stare de faliment este mai puțin importantă și de aceea legiuitorul a găsit că o astfel de sentință nu merită controlul unei instanțe superioare? A pune întrebarea, este a o rezolvă în sensul dreptului de apel.

Dar lipsa de rațiune a teoriei contrare, rezultă în mod evident și din aliniatul final al art. 711 unde se spune că :

„Sentința asupra opozițiunii se dă *contradictoriu* cu judecătorul și este supusă apelului“. Deci dacă falitul a lipsit și a făcut opoziție, are dreptul să facă și apel în contra declarării în faliment, *chiar dacă s'a judecat contradictoriu*. Iată că legiuitorul n'a voit să ridice dreptul de apel falitului care se judecă contradictoriu și îi acordă acest drept, chiar dupe ce a făcut opoziție. Ar fi dar lipsit de orice rațiune și contrar spiritului art. 711 cod. com., de a nu se acordă dreptul de apel când falitul este față, și n'a făcut opoziție, dar a-i acordă acest drept când a făcut și opoziție !

Curțile de apel din toată țara, cât și Înalta Curte de casație, au recunoscut totdeauna falitului dreptul de apel, indiferent dacă a fost sau nu față la darea sentinței de declarare, căci dela 1886 și până la decizia Curții din Constanța din 1925, *nu există* după a mea cunoștință, o singură decizie care să fi judecat în sensul recentelor decizii ale Curții din Constanța.

La 1893, deci sub regimul vechei legiuri din 1886, când art. 703 nu conținea cuvintele „*supusă opoziției și apelului*“, Curtea de apel din Craiova a decis că în contra sentinței declarative de faliment, *fiind față falitul, este drept de apel* pe considerațiunea că nu se poate concepe ca o sentință care rezolvă o chestiune atât de gravă ca declararea în stare de faliment, să fie privată de controlul instanței superioare (vezi *Dreptul* 1893, pag. 512).

Înalta Curte de Casație, judecând în Secțiuni Unite, la 1913 asupra unui *recurs făcut de Procurorul General, în interesul legii*, într'un caz în care *falitul s'a judecat contradictor*, a decis de asemenea că în contra declarării în faliment, falitul are dreptul de apel, *chiar în materia moratorului*.

„Considerând, zice Înalta Curte, că art. 842 punând Tribunalului Comercial îndatorirea că dacă se respinge cererea de moratoriu, să păsească fără întârziere la declararea în stare de faliment... etc., este învederat că legiuitorul n'a găsit necesar să mai prevadă în mod expres în art. 842 dreptul de apel de oarece hotărârea asupra moratorului fiind premergătoare declarării de faliment, apelul în contra acelor hotărâre de Tribunal asupra cererii de moratoriu, se găsește virtual cuprins în apelul în contra hotărârei declarative de faliment, această hotărâre fiind consecința legală a respingerii cererii de moratoriu“.

„Că prin urmare motivul de recurs urmează a fi respins“.

Prin această decizie a secțiunilor unite, asupra căreia până azi Înalta Curte n'a revenit, s'a stabilit că *indiferent de faptul că falitul a fost sau nu față, el are dreptul de apel* în contra sentinței declarative de faliment și că acest drept există și în materia moratorului, recunoscându-se *dreptul de apel chiar în lipsă de text special și numai prin analogie*.

Secțiunile unite ale Înaltei Curți au revenit la 1913 asupra unei jurisprudențe anterioare, care nu admitea dreptul de apel în materia moratorului, și în contra căreia jurisprudențe am luptat timp de 10 ani la bară și prin coloanele excelenței noastre reviste „Curierul Judiciar“ (3), astfel că la 1913 am avut satisfacțiunea de a vedea admisă teoria mea de către cea mai Înalță instanță de judecată din România.

Să sperăm că și studioșii magistrați ai Curții de apel din Constanța vor reveni la prima ocaziune și se vor conforma deciziei Secțiunilor Unite ale Curții de Casație căci, Erare humanum est...

9 Aprilie 1926.

M. VALERIANU

RECENZIE

LES TRANSPORTS, en service intérieur et en service international (ferroviaires, roulage, navigation intérieure et navigation aérienne)

par **LOUIS JOSSERAND**

Professeur de droit civil à l'Université de Lyon ; Doyen de la Faculté de Droit

D. Louis Josserand, decanul și profesorul de drept civil de la Facultatea din Lyon, a scos de sub tipar, în editura Arthur Rousseau din Paris, a doua ediție din lucrarea sa cu titlul de mai sus, care, apărută pentru prima dată cu 15 ani în urmă, a avut un atât de mare succes de librărie, în cât s'a epuizat imediat. Credem că aceasta este cauza pentru care lucrarea de atât de mare importanță, nu a ajuns să fie destul de cunoscută și la noi.

Succesul acestei lucrări nu este cel dintâi pentru eminentul profesor de la Lyon. Celebra lui operă: „*De la responsabilité du fait des choses inanimées*“, apărută la Paris în aceeași editură la 1897, epuizată curând, este citată și discutată în toate tratatele de Drept civil, fiind bine cunoscută și la noi. Profesorul Josserand mai este autorul unui tratat asupra „*Abuzului de drept*“ (1905) iarăși epuizat, și a monografiei relative la „*Succesiunea între soți*“ (1892).

Cursurile de civil ale d-lui Josserand la Facultatea de drept din Lyon, alături cu acele de drept penal pe cari le ținea profesorul Garraud, astăzi pensionar, au făcut celebritatea mondială a acestei școli de drept, care în ziua de 18 Martie anul acesta și-a serbat cu o deosebită pompă al cincisutelea an de mândră existență.

* * *

Lucrarea profesorului Josserand asupra transporturilor, de

3) *Dreptul* 1893 pg. 572; *Curierul Judiciar* 23, 27, 28-905 și *Pand. Rom.*, No. 4-5-925, partea III-a pag. 50 și No. 8-922, partea III-a pag. 128.

care ne ocupăm în prezenta recenzie, este cuprinsă într'un volum de 1137 pagini, editat în cele mai bune condițiuni la A. Rousseau (Paris, 1926), editorul obicinuit al maestrului de la Lyon.

În ea se găsește adunat, sistematizat, sintetizat, tot materialul juridic, doctrinar și jurisprudențial, relativ la una din cele mai curente probleme de drept, cea a transportului.

Transportul pe cale ferată, pe drumuri obicinuite, navigațiune pe fluviile interioare, navigațiune aeriană; transport de persoane sau de mărfuri, nimic nu este omis din această importantă lucrare, complectată în a doua ei ediție cu legislațiunea curentă, cu tarificația, cu doctrina și jurisprudența de după război. Opera aceasta nu este de mică importanță, și nici de ușoară realizare, căci după cum arată autorul în prefață: „Dreptul transporturilor este, nici chiar în evoluție — ceea ce ar implica pentru dânsul o tendință și o orientare determinate, — nici chiar în naștere — ceea ce ar face să se poată spera la o generație și reînoire apropiate —, DAR ÎN FIERBERE FORMIDABILĂ ȘI NEINTRERUPTĂ“.

Lucrarea începe, în introducere, printr'o descriere a *progreselor realizate în materie de transport*. Astfel: rapiditatea, eficienta prețului care până la marele război a fost în continuă scădere, siguranța, intensitatea traficului, lungimea și îmbunătățirea căilor de transport, internaționalizarea transporturilor, sunt rând pe rând expuse și analizate, arătându-se consecințele ce decurg din aceste progrese, din punct de vedere economic, social, financiar și politic.

Studiind sursele dreptului de transport, în Franța ea și în celelalte țări din lumea civilizată (pe de-o parte legislația de drept comun, iar pe de alta regulamentele speciale fiecărui mod de transport), autorul citează în ce privește țara noastră: legea din 23 Martie 1900 asupra construcțiunii și exploatărei căilor ferate de inițiativă privată, modificată printr'o lege din 27 Mai — 10 Iunie 1905; legea din 21 Aprilie 1911 asupra exploatărei căilor ferate, modificată printr'o lege din 26 Aprilie—19 Mai 1916 și în sfârșit, legea din 13 Septembrie 1920 relativă la navigațiunea aeriană.

Prima parte a lucrării se ocupă de *transporturile de mărfuri*, studiindu-se mai întâi contractul de transport, atât de variabil ca aspect și ca natură, iar apoi modul lui de executare. În urmă, vin rând pe rând titluri relative la pluralitatea cărașurilor, la transporturile efectuate de către administrațiile publice de cale ferată în afară de calea ferată publică, la transporturi efectuate cu materialul altuia și la transporturi speciale (colete postale).

Elementele contractului sunt analizate astfel:

Mai întâi consimțământul, care este necesar și suficient, (căci e vorba de un contract consensual).

Apoi elementele persoanele: expeditor și destinatar.

În al treilea rând, elementele obiective: marfa și prețul, făcându-se o amănunțită și largă expunere asupra *teoriei generale a tarifelor*, care conține modul lor de stabilire, diversele lor clasificări, taxele pe cari le consacreză, natura lor, modul lor de aplicare și contenciosul lor. În ce privește aceste tarife, autorul constată că din principiul forței legale a tarifelor, jurisprudența franceză deduce următoarele patru categorii de consecințe: a) tarifele sunt repute cunoscute de toți, nimeni nefiind admis a le ignora, b) violarea lor dă loc la recurs în casăție, c) ele trebuie să fie interpretate literal și d) nu sunt susceptibile de derogări.

În sfârșit, în al patrulea rând, vin așa zisele elemente metafizice ale contractului cari sunt distanța de parcurs, itinerariul și termenele.

La formarea contractului, se nasc obligațiuni atât în sarcina expeditorului cât și a cărașului. Un capitol întreg este consacrat acestor obligațiuni, în legătură cu *plecarea* mărfurilor, iar un altul este relativ la natura și modul de dovedire a contractului de transport. Urmează determinarea li-

mitelor între cari trăiește acest contact, adică propriu zis durată, sau modul lui de formare și cum se consumă.

Titlul al doilea din prima parte, se ocupă de executarea contractului de transport pentru mărfuri, studiind părțile cari intervin la executarea contractului, diversele faze ale acestei executări și *problema* atât de importantă și desbătută a *responsabilității*.

Accastă problemă, mai cu seamă de la război încoace, a devenit la ordinea zilei, la noi ea și aiurea din cauza nenumăratelor pierderi, avarii, întârzieri și scăderi întâmplătoare asupra mărfurilor în cursul transportului. Autorul o examinează mai întâi din punctul de vedere al dreptului comun, astfel cum ea funcționează în afară de orice convenție, apoi se ocupă de responsabilitatea convențională sau de fapt, cu alte cuvinte de clauzele excluzive sau limitative de răspundere și în sfârșit de răspunderea restrânsă, unită cu asigurarea de transport, astfel cum a fost stabilită în Franța în cursul marului război din 1914.

Este interesant de observat că după legea franceză din 31 Mai 1924 asupra navigațiunii aeriene, răspunderea transportatorului, în caz de pierdere sau de avarie a mărfurilor, este limitată la suma de una mie lei pentru fiecare colet.

Despre *procesul în responsabilitate*, care este partea curat practică a chestiunii, se ocupă o secțiune întreagă, arătându-se amănunțit cine anume poate acționa, cum se împarte sarcina probei și cât timp acțiunea aceasta poate fi exercitată. Art. 108 din c. com. francez, astfel cum a fost modificat prin legea din 11 Aprilie 1888, reduce la un an termenul în care se pot intenta acțiunile pentru avarii, pierderi sau întârzieri *fără prejudiciu pentru cazurile de fraudă sau rea credință*. Toate celelalte acțiuni ce pot naște dintr'un contract de transport se prescriu în termen de cinci ani. Aceste prescripțiuni reduse, au un caracter imperativ, fiind de ordine publică, astfel că nu se poate renunța anticipat la ele și nici nu pot fi prelungite. În schimb ele pot fi prescurtate, căci această împrejurare face mai rapidă îndeplinirea lor, astfel că doctrina și jurisprudența recunosc posibilitatea pentru un căraș, cum este o companie de drum de fier, de a insera în tarifele sale o clauză după care răspunderea va lua sfârșit la expirarea unor termene mai scurte decât acele prevăzute în art. 108, de ex.: șase luni sau chiar și mai puțin (pag. 709—711).

Această primă parte se încheie printr'un paragraf destinat *transporturilor intelectuale*: scrisori, telegrame, telefoane, etc.

Partea două a lucrării este referitoare la *transportul de persoane* și de bagaje, fiind împărțită în cinci titluri consacrate elementelor contractului de transport de persoane; obligațiunilor aferente la formațiunea acestui contract; naturii și probelor sale și executării. Un titlu special se ocupă de bagaje.

Aici se pune interesanta problemă relativă la *responsabilitatea în transportul de persoane*, mai întâi pentru întârziere și apoi pentru cauză de accidente. În această privință, teoria tradițională, este în sensul unei *răspunderi de natură delictuală*. Din 1911 însă, jurisprudența franceză sub presiunea doctrinei aproape unanime, a admis *sistemul răspunderii contractuale*. Această jurisprudență este astăzi constantă. D. Josserand (p. 898 și urm.), examinând problema din punctul de vedere obiectiv, — și consecvent cu vederile cunoscute în această materie — socotește că într'o legislație stabilită în mod științific, răspunderea cărașului nu poate să fie nici contractuală, nici delictuală, dar trebuie să fie legală. „Liberată de noțiunea culpei aquilienne ca și de aceea a culpei contractuale, ea se prezintă sub o înfățișare curat obiectivă. Întreprinzătorul de transporturi este proclamat răspunzător, cu acest singur titlu, de toate accidentele întâmplătoare în cursul exploatărei, fără a distinge dacă victima era un tertiu sau una din persoanele unite contractual cu întreprinzătorul: având la dispoziție forța de temut, a căror direcțiune și amenajare îi aparțin, el trebuie să repare toate daunele pe cari aceste forțe le seamănă în drumul lor; creator de riscuri în

propriul său interes, el trebuie să le suporte realizarea, fără a fi nevoie să ne întârziem, căutând dacă el a comis sau nu o greșeală, dacă el a păcătuit contra unui contract sau contra unui regulament“.

Dar pentru o aplicare generală a acestui sistem, autorul recunoaște că este nevoie de o intervenție legislativă, care nu s'a produs încă în Franța.

Partea a treia a lucrării este consacrată impozitelor încasate cu ocazia transporturilor, competenței „rationae materiae“ și „ratione personae“ în litigii referitoare la transporturi și în sfârșit penalităților cari sancționează obligațiunile aferente transporturilor de călători și mărfuri, iar partea a patra, ultima, se ocupă de personalitatea cărașului, sfera atribuțiilor sale și responsabilitatea lui.

O tablă de materii analitică precum și un index alfabetic, desăvârșesc lucrarea, care fără îndoială, urmează a avea cel mai deplin succes, fiind consacrată unei materii cu deosebită importanță practică în lumea juridică întreagă și fiind opera unui jurisconsult atât de eminent, fruntaș printre acei cari contribuie în largă măsură la gloria necontestată a Universității franceze.

Santem fericiti că ni se prezintă prilejul, de a aduce acest merit omagiu, fostului nostru profesor de la Facultatea de drept din Lyon.

Iasi, 5 Aprilie 1926.

EUGEN PETIT.

Consilier la Curtea de Apel din Iasi.

La justice privée en droit moderne¹⁾

La monografie de M. Vallimaresco vient combler une lacune de notre littérature juridique. La question de la justice privée apparaissait jusqu'à ces dernières années comme purement historique. Il semblait qu'il ne s'agissait que d'une institution désuète perdant tous les jours du terrain devant la Justice étatique. Mais le droit est fait pour la vie. Si celle-ci n'a besoin de certaines formes qui l'encadrent, c'est le rôle du juriste de ne pas les exagérer et de déterminer comment le droit peut rapidement arriver à exécution sans le secours souvent lent et coûteux des procédures ordinaires. Aussi l'auteur oppose-t-il avec beaucoup de raison la justice privée des temps anciens, justice d'anarchie, peut-on dire, et la justice privée subsidiaire: celle des temps modernes, où une exécution privée et prompte vient dans des cas divers suppléer, compléter la Justice d'Etat. La première a des formes diverses: tantôt elle est simplement négative ou défensive, tantôt elle est positive, offensive. Et là encore elle se présente à des degrés divers. Si dans des cas nombreux elle peut se ramener à un acte accompli en état de nécessité, parfois elle va au delà, elle constitue quelque chose de distinct. C'est ce que M. Vallimaresco a fort bien dégagé.

L'utilité d'un tel travail où la documentation très large est mise en valeur par une méthode d'exposition déjà très claire et très sûre, ce n'est pas seulement d'être un examen complet d'un point spécial, c'est aussi d'être un guide pour l'avenir. Dans le silence de nos textes français qui, comme ceux de bien d'autres pays, ne prohibent, ni ne permettent la Justice privée, la jurisprudence française a eu à donner sous

des aspects variés, maintes solutions du problème. Elle l'a fait le plus souvent avec ce sens très juste des besoins pratiques qui est son grand mérite et qui lui a permis de tant faire progresser le droit depuis un siècle. Mais qu'il me soit permis d'ajouter qu'elle l'a fait un peu comme M. Jourdain faisait de la prose. Les problèmes particuliers se trouvant désormais rattachés à un principe général mieux étudié, peuvent, étant ainsi pris de haut, acquérir plus de netteté dans leurs solutions, celles-ci peuvent mieux s'harmoniser et la jurisprudence peut éviter des hésitations, des contradictions, former cet ensemble cohérent et souple qui complète la loi écrite.

En notre matière, la place plus limitée faite à l'adage que nul ne peut se faire justice à soi-même a aussi l'avantage de donner une autre leçon. Ces brocards sont le produit d'expériences séculaires. Comme accumulation de réflexions sur des cas divers, ils ont évidemment une valeur que l'on ne peut négliger. Ils créent une présomption, mais ces vérités sociales ne sont que relatives. Elles sont comme ces pratiques des ouvriers où des lois scientifiques sont inconsciemment appliquées, sans qu'on en connaisse la portée exacte. Vient un moment où les faits se présentent dans de nouvelles conditions. Si la loi scientifique ne peut plus s'appliquer, le tour de main ne donne plus le résultat attendu. De même ici. Si l'adage juridique est souvent utile et évite le désordre, il survient des cas où son application sans limite devient une application sans raison suffisante. Il faut alors que le juriste réfléchisse et déterminant la valeur exacte de l'adage en présence d'éléments nouveaux, pèse de quel côté est l'intérêt le plus considérable. Des travaux comme celui-ci qui attestent tout le profit tiré des années d'études sont pour cela l'instrument le mieux adapté et ils sont utiles au pays où ils ont été écrits en même temps qu'ils font honneur au pays ami de la France d'où vient leur auteur.

R. DEMOGUE.

INALTA CURTE DE CAS. și JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 9 Decembrie 1925

Președenția d-lui G. V. BUZDUGAN, prim-președinte

Maior N. Benqueanu cu Ministerul de Finanțe

Decizia No. 1668¹⁾

Pensiuni de războiu. Ofițer care a luat parte la războiul pentru întregirea neamului. Trecut în retragere ulterior pentru limită de vârstă. Insciere la pensie pentru vechime de serviciu. Baza de calcul a unei asemenea pensii este solda actuală a gradului mărită, nu solda dela Octombrie 1919. Rațiune. Art. 12 lit. a, g și i din legea dela 2 Septembrie 1920, modificată prin legea dela 19 Iulie 1921.

Pentru ofițerii cari au luat parte la războiu, dar au fost puși în retragere ulterior, după ce soldele militare din Octombrie 1919 au fost mărite, — baza de calcul a pensiei, cum și maximul de pensie, prevăzut de art. 12 lit. a din legea pensiunilor dela 2 Septembrie 1920, trebuie să fie fixate după normele cari rezultă din spiritul legii modificatoare din 19 Iulie 1921, adică pe baza soldelor actuale, mărite, nu pe baza soldelor mici din Octombrie 1919, cari nu mai corespund greutăților traiului, întrucât legiuitorul modificator din 1921 nu a înțeles să restrângă drepturile ofițerilor cari au luat parte la războiu dar cari

1) Cet article vient de paraître comme Preface du livre de notre compatriote M. Alexandre Vallimaresco sur la justice privée en droit moderne. (Paris Lib. de jurisprudence ancienne et moderne, 1926).

1) Dată după divergență (N. R.).

au fost puși în retragere pentru limită de vârstă ulterioară datei de 1 Octombrie 1919.

Ascultând cetirea raportului făcut în cauză, pe d. av. Anibal Teodorescu pentru recurent în desvoltarea motivelor de recurs, pe d. av. Eustațiu în combateri și pe d. procuror-General în concluziuni pentru admiterea recursului, și

Deliberând,

Asupra motivului de casare:

„Violarea art. 12 lit. a, și litera g, din legea de pensii a celor cari au luat parte la război, din 2 Septembrie 1920, greșită interpretare și exces de putere.

„Curtea de apel mi-a recunoscut ca maxim de pensie, pentru 40 ani de serviciu, solda din Octombrie 1919 în sumă de 1044 lei luna, deși, conform citatelor texte de lege, pensia ce trebuia să mi se calculeze era egală cu mijlocia soldelor din ultimii doi ani, având a se cuprinde în această sumă atât solda propriu zisă, cât și indemnitatea de activitate primită pe acești doi ani ultimi”.

Având în vedere că prin decizia atacată cu recurs Curtea de apel a recunoscut recurentului, maiorul N. Bengescu pus la retragere în 1924 ca fost mobilizat în război, o pensie pentru vechime de serviciu, de 1044 lei lunar, adică solda de război cuvenită unui maior la Octombrie 1919;

Că pentru a da această soluție instanța de fond, interpretând dispozițiile art. 12 lit. a și g din legea dela 2 Septembrie 1920 cu modificările din 1921, arată că, după aceste texte, maximum pensiei ce se poate acorda unui ofițer — fost mobilizat, — pentru vechime de serviciu, ori când ar eși la pensie, nu ar putea depăși solda de război (solda propriu zisă, indemnitatea de activitate și sporul de 1/5) cuvenită gradului respectiv la Octombrie 1919;

Considerând că prin art. 12 lit. a, din legea dela 2 Septembrie 1920 se acordă pentru vechime de serviciu, ofițerilor cari au luat parte la război, pentru 30 ani, o cotă de 82,50% din mijlocia soldelor primite pe ultimii doi ani, iar pentru fiecare an în plus câte 3,50 la sută din aceeași mijlocie a soldelor, fără însă ca maximum pensiei să poată întrece mijlocia soldelor pe ultimii doi ani calculabili la pensie, — prin soldă urmând a se înțelege: solda propriu zisă și indemnitatea de activitate, conform art. 12 lit. g.;

Considerând că prin legea din 19 Iulie 1921, modificându-se ultimul alineat al art. 12 lit. a, s'a prevăzut că „maximum pensiei de mai sus nu va putea întrece mijlocia soldelor din cei din urmă doi ani, calculate după soldele dela Octombrie 1919”;

Considerând că prin cuvintele: „calculate după soldele, etc.”, legiuitorul din 1921, nu a înțeles să restrângă drepturile foștilor mobilizați puși la retragere pentru pensie ulterior datei de 1 Octombrie 1919 — cum este recurentul — reducându-le maximum pensiei la solda dela acea dată, ci să prevadă o dispoziție de favoare pentru aceia cari fiind puși atunci la retragere, ar fi avut o mijlocie a soldelor pe ultimii doi ani mai mică decât solda de război, astfel cum se majorase la Octombrie 1919;

Considerând că această interpretare concordă în totul cu spiritul în care a fost concepută legea modificatoare din 19 Iulie 1921;

Că în adevăr din însuși raportul care însoțește proiectul legii la Camera Deputaților, rezultă că prin modificările în discuție, legiuitorul a voit ca regularea pensiei acelor cari au luat parte la război să se facă, nu pe media soldelor mici din trecut

cari nu mai corespundeau nevoilor traiului, ci pe baza soldei mărite din 1 Octombrie 1919;

Că de aci urmează că pentru ofițerii cari au luat parte la război, dar cari au fost puși la retragere ulterior, după ce soldele militare din Octombrie 1919 s'au majorat din cauza scumpetei vieții, baza de calcul a pensiei cum și maximum de pensie prevăzut de art. 12 lit. a, trebuie să fie fixate după aceleași norme cari rezultă din spiritul legii, adică pe baza soldelor actuale mărite, iar nu pe baza soldelor mici din trecut, cari nu mai corespund greutății traiului;

Că în specie, Curtea de apel acordând recurentului ca maximum de pensie, solda din Octombrie 1919, ca și când el și-ar fi regulat drepturile la pensie, sub regimul acelei solde, iar nu media soldelor pe ultimii doi ani, cum rezultă din interpretarea logică și rațională a art. 12 lit. a, violează acest text de lege și prin nesocotirea principilor mai sus arătate, crează recurentului, căruia îi constată o vechime de 40 ani o situație mai rea decât aceea pe care ar fi avut-o numai cu 30 ani de serviciu;

Că, în adevăr, art. 12 lit. a alineatul 1 fixează ca pensie pentru o vechime de serviciu de 30 ani o cotă de 82,50% din mijlocia soldelor pe ultimii doi ani, cari au precedat punerea la retragere a ofițerului, mijlocie, care, față de majorarea retribuțiilor din ultimul timp, dă un quantum cu mult mai mare decât solda de război din Octombrie 1919 pe care Curtea de Apel, fără nici un temei rațional, o recunoaște recurentului ca maximum de pensie pentru 40 ani de serviciu;

Considerând că scopul pentru care legiuitorul a fixat un maximum de pensie, a fost acela de a nu se depăși prin aplicarea cotelor anuale de 3,50% prevăzute de alineatul II al aceluiași articol, însăși solda pe care ofițerul o primea în activitate, iar nu de a crea acestuia o decădere din faptul că și-a continuat serviciul activ peste maximum de ani calculabili la pensie;

Că întrucât soluția Curții de fond duce la această concluzie inadmisibilă, contrarie textului și spiritului legii, decizia este casabilă;

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul făcut de maior N. Bengescu, casează decizia Nr. 121/925 a Curții de apel București secția IV-a, etc.

INALTA CURTE DE CAS. și JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 9 Decembrie 1925

Președinea d-lui G. V. BUZDUGAN, prim-președinte

Colonel St. Zăvoianu cu Ministerul de Finanțe

Decizia No. 1670 1)

Pensii de război. Ofițer trecut în retragere pentru infirmități contractate sau agravate în război. Insciere la pensie pentru acest motiv. Calculul unei asemenea pensii. Soldă propriu zisă. Indemnitate de activitate. Dacă această indemnitate intră în calculul pensiei. Soluție afirmativă. Rațiune. Art. 6 alin. c din legea de la 2 Septembrie 1920 și art. 27 din regulamentul ei.

Art. 6 alin. c din legea pensiilor de război dela 2 Septembrie 1920 prevăzând că, baza de calcul a pensiei rectificate pentru pensionarii militari cu infirmități contractate sau agravate în război va fi solda actuală a gradului imediat superior celui cu care au fost înscrși la pensie, sporită cu 1/5,

1) Dată după divergență (N. R.).

iar regulamentul de aplicațiune al ei arătând că prin cuvântul „soldă” sau retribuțiune urmează a se înțelege atât solda propriu zisă cât și indemnitatea de activitate, prin această interpretațiune regulamentul, nu numai că nu contrazice întru nimic textul legii, care nu prevede nici o altă definițiune, dar este pe deplin conformă spiritului și economiei ei generale.

Intr'adevăr, este inadmisibil ca legiuitorul care a prevăzut ca bază de calcul a pensiunii de război, în favoarea pensionarilor pentru vechime de serviciu, solda întreagă, inclusiv indemnitatea de activitate, să nu aibă aceeași sollicitudine și pentru cei pensionați pentru infirmități contractate sau agravate în timpul și din cauza războiului.

Așa dar, dispozițiunea art. 27 din citatul regulament fiind legală și ca atare obligatorie pentru instanțele judecătorești, este casabilă hotărîrea instanței de fond care nefăcând aplicațiunea acestui text de regulament, nu a calculat pensiunea asupra întregii solde, adică inclusiv indemnitatea de activitate.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d. Consilier Lazăr Munteanu, pe d-nii av. Pompiliu Ioanîtescu și Zăvoianu, în dezvoltarea motivului II de casare rămas în divergență, pe d. av. Eustațiu în combateri și pe d. Procuror-General în concluziuni pentru admiterea acestui motiv și

Deliberând,

Asupra motivului II de recurs:

2. — Exces de putere, omisiune esențială, denaturare și greșita interpretare a art. 6 lit c., din legea din 2 Septembrie 1920, greșita aplicațiune a art. 27 din regulamentul acestei legi.

Deși reprezentantul Ministerului de Finanțe a recunoscut în fața Curții de apel (și prin concluziunile scrise) că în calculul pensiilor invalizilor de război intră solda bruto, interpretată în sensul că ea este formată din „solda propriu zisă” plus „indemnitatea de activitate”, conform tabelii din 8 Septembrie 1918, calculată în acest mod chiar de Ministerul de Finanțe în înțelegere cu Ministerul de Război (M. O. 114 din 9 Septembrie 1919), iar sporul de 1/5 se aplică totalului de mai sus, totuși Curtea de apel, prin decizia 120 din 925, pe lângă că denaturează textul art. 6 lit. c. din lege, dând și o interpretare greșită legii soldelor în armată, legii din 2 Septembrie 1920 și art. 27 din regulamentul acestei legi, omite a lua act de declarația oficială scrisă a Ministerului de Finanțe (punct. B al 2 din concluziunile scrise ale Ministerului de Finanțe) cum și de certificatul Nr. 75655 din 925 al aceluiași Minister, aflat la dosar și nici chiar de modul de calcul al Comisiei de pensii, care atunci când mi-a acordat pensia provizorie de 1662 lei, a ținut seamă și de „indemnitatea de activitate” aflată în ființă la acea dată. În adevăr, cuantumul de 1662 lei după indicațiile comisiei de pensii, conform tabelului de calcul oficial, se compune din: „solda bruto de colonel 1.385 lei, formată la rândul ei din solda propriu zisă 1.235 lei, plus indemnitatea de activitate de 150 lei și la acest total se adaugă sporul de 1/5 de 277 lei.

În contra acestui sistem de calcul, Ministerul n'a făcut apel, astfel că el rămâne definitiv consacrat.

Curtea mai comite un exces de putere și o vădită denaturare a textului art. 6 al. c., afirmând că pensia se calculează după „solda propriu zisă”, când acest text nu există, iar după legea soldelor în armată „solda propriu zisă” este numai o parte componentă a soldei bruto, cealaltă parte fiind „indemnitatea de activitate”, astfel că, art. 12 lit. a din legea din 1920 și art. 27 din regulamentul ei, nu fac decât să explice

potrivit legii soldelor, înțelesul cuvântului de soldă bruto din art. 6 litera c, din legea din 1920, iar nu adaugă la lege.

În plus dispozițiunile legii din 2 Septembrie 1920 trebuiesc interpretate potrivit tuturor jurisprudențelor Curții de casăție, nu ca o restrângere a drepturilor invalizilor din război, ci ca o măsură de favoare pentru dânsii.

Având în vedere că prin decizia supusă recursului, Curtea de apel a judecat, că în calculul pensiunii de război, prevăzută de art. 6 al. c. din legea de la 2 Septembrie 1920, urmează a se socoti numai solda propriu zisă, iar nu și indemnitatea de activitate, deoarece fiind vorba de o lege excepțională, cuvântul „soldă” de care legiuitorul se servește, are a se interpreta în mod restrictiv;

Că această soluțiune este criticată de recurent, care susține că indemnitatea de activitate face parte integrantă din solda prevăzută de lege ca bază de calcul a pensiunii de război;

Considerând că prin art. 6 al. c, legea din 2 Septembrie 1920, prevede că pentru pensionarii militari cu infirmități contractate sau agravate în război, baza de calcul a pensiunii rectificate va fi solda actuală a gradului imediat superior aceluia, cu care au fost înscrși la pensie, sporită cu 1/5;

Considerând că regulamentul de aplicațiune al citatei legi (art. 27) arată că prin cuvântul „soldă” sau retribuțiune, considerată de lege ca bază de calcul a pensiunii de război pentru infirmități, urmează a se înțelege atât solda propriu zisă cât și indemnitatea de activitate;

Că această interpretațiune a regulamentului nu numai că nu contrazice întru nimic textul legii, care nu prevede nici o altă definițiune, dar este pe deplin conformă spiritului și economiei ei generale;

Considerând, în adevăr, că este inadmisibil în sistemul unei juste și raționale interpretări ca legiuitorul, care a prevăzut — ca bază de calcul a pensiunii de război — solda sau retribuțiunea întreagă, inclusiv indemnitatea de activitate — în favoarea pensionarilor pentru vechime de serviciu (art. 12), să nu aibă cel puțin aceeași sollicitudine față de cei pensionați pentru infirmități contractate sau agravate în timpul și din cauza războiului;

Că tocmai pentru a nu se naște vreun dubiu în privința celor pensionați pentru vechime de serviciu — în general mai puțin privilegiați decât invalizii — legiuitorul a găsit necesar să facă în ce-i privește, o precizie în acest sens, de la sine înțelesă pentru invalizi, cărora legea le-a creat situația cea mai avantajoasă;

Că din toate cele ce preced, rezultă că regulamentul definind noțiunea de „soldă” ca bază de calcul a pensiunii, în modul mai sus arătat, nu a făcut decât să explice și să lămurească textul legii în conformitate cu spiritul și economia ei generală;

Că, prin urmare, dispozițiunea sa este legală și, ca atare obligatorie pentru instanțele judecătorești;

Că astfel fiind și întrucât în specie Curtea de apel a constatat, că recurentul face parte din categoria celor prevăzuți în art. 6 al. c din legea de la 2 Septembrie 1920, urma să facă aplicațiunea acestui text în sensul interpretațiunii date de regulament și să calculeze pensiunea asupra întregii solde, inclusiv indemnitatea de activitate;

Că neprocedând astfel Curtea de apel a violat citatul articol de lege și a nesocotit dispozițiunile legale ale art. 27 din regulament;

Că prin urmare motivul de casare fiind întemeiat, recursul urmează a se admite;

Pentru aceste motive, Curtea, admite motivul, etc.

INALTA CURTE DE CAS. și JUSTIȚIE, S. III

Audiința dela 15 Februarie 1926

Presedenția d-lui AR. ALEXANDRESCU, consilier

Locot. colonel St. Zăvoianu cu Ministerul de Finanțe

Deciziunea No. 184

Pensiuni de războiu. Ofițer trecut în retragere pentru infirmități contractate sau agravate în războiu. Inscrisie la pensie pentru acest motiv. Dreptul la rectificarea unei asemenea pensii. De când curge?

Evaluarea unor asemenea pensii în raport cu soldele actuale cari le servă de bază. Procedura de urmat. Inadmisibilitatea unei cereri de rectificare, — pe baza unei majorări de solde, — făcută direct înaintea Curții de apel. Art. 39 din legea dela 2 Septembrie 1920 și art. 327 pr. civilă.

1. — *Potrivit penult. alin. al art. 39 din legea dela 2 Septembrie 1920, invalidul a cărui schimbare de poziție și inscriere la pensie a avut loc înainte de 1 Aprilie 1920, are drept la rectificarea pensiei sale cu începere dela această dată de 1 Aprilie 1920, iar nu din prima zi a lunii următoare aceleia în care a avut loc schimbarea sa anterioară de poziție.*

2. — *Deși este adevărat, în principiu, că din textele și întreaga economie a legii din 2 Septembrie 1920 rezultă că legiuitorul, derogând dela principiile legii generale de pensii, a admis ca pensiunile acordate pentru infirmități dobândite în războiu să evolueze în raport cu soldele actuale care le servă de bază, adică pensiunile să se majoreze la nivelul soldelor oridecâteori aceste solde se măresc, totuși, această evoluție nu se operează „ipso facto”, ci, potrivit art. 39 din acea lege, pensionarul de războiu are dreptul de a cere, pe căile prevăzute de legea ordinară (comisiunea de pensii și apoi Curtea de apel), rectificarea pensiei oridecâteori noui boze de așezare a pensiei s'ar stabili legalmente.*

În asemenea condițiuni, este inadmisibilă o cerere de rectificare în apel, cu ocaziunea judecării altei cereri de rectificare, bazată pe o primă mărire a soldelor, în apel neputându-se avea în vedere alte drepturi decât cele limitativ exceptate de art. 327 pr. civ.

Curtea,

Așcultând raportul făcut ni cauză, pe recurent în desvoltarea motivelor de casare, și pe d. av. Eustațiu în combateri;

Asupra motivelor I și III de casare,

1. — Exces de putere, eroare, nemotivare, omisiune esențială și violarea art. 37 și 39 din legea din Septembrie 1920.

Curtea de apel judecând astfel, printr'un vădit exces de putere îmi aplică în mod eronat și fără nici un fel de nemotivare, textul art. 39 aliniat 3, în ce privește data rectificării pensiei deoarece acel art. spune că: „pentru cazurile noi introduse prin prezenta lege, înscrierile sau rectificările vor fi făcute cu începere dela 1 Aprilie 1920”.

În speță, Curtea de apel constatând în fapt că punerea în retragere s'a făcut pe ziua de 28 Februarie 1919, face o omisiune esențială și violează deci cu exces de putere textul categoric al art. 37 completat cu art. 39 alin. I, texte cari se referă la cazul subsemnatului, căci la făurirea legii mă găseam deja, — și deci nu eră un caz nou — înscris la pensie însă pe alte baze decât pe cele prevăzute în lege, și prin urmare pensia mea urmează să fie rectificată conform art. 39 alin. I și art. 37: „pe prima zi a lunii următoare aceleia

în cursul căreia a avut loc schimbarea de poziție, adică pe ziua de 1 Martie 1919.

În sprijinul nostru invocăm, dec. 1153-923, dec. 1692 din 924 și dec. 2510 din 924 ale Curții de casație s. III.

3. — Eroare, exces de putere, greșita interpretare a art. 5 lit. a, b și art. 6 alin. I și c, din legea din 2 Sept. 1920, greșita interpretare a intenției legiuitorului și a spiritului legii din 1920.

În privința calculului cuantumului pensiei, Curtea a comis o eroare și un exces de putere, dând o greșită interpretare a art. 5 lit. a. și art. 6 lit. c, din legea din 2 Sept. 1920.

În adevăr, art. 6 alin. I completat cu art. 5 alin. a determină *gradul* după care urmează să se calculeze cuantumul pensiei, și anume se precizează că „se ia ca bază solda sau retribuțiunea gradului imediat superior celui pe care îl avea infirmul în momentul declarării invalidității, cu excepțiile de la aliniatele a, b, c, și d, iar ca moment al declarării invalidității se socotește conform art. 5 al. a.; „data când infirmul a fost constatat și clasat definitiv de către comisiunea medicomilitară”.

Acest grad din momentul declarării invalidității, odată determinat rămâne fix pentru totdeauna.

În ce privește cuantumul pensiei, corespunzător desigur soldei gradului fixat conform art. 6 cu excepțiile dela alin. a, b, c, și d, el a variat întocmai ca și solda ofițerilor activi care servea ca bază la calculul acestui cuantum, iar momentul declarării invalidității nu mai servește drept criteriu la calculul pensiei.

În adevăr, conform art. 6 alin. c, care se referă la cazul subsemnatului „pensia va fi egală cu solda sau retribuția actuală a gradului imediat superior sporită cu 1/5 a aceleia ce aveam în momentul declarării invalidității”.

După textul și litera legii ar fi urmat deci să mi se atribuie pensia calculată pe baza soldei gradului de colonel din momentul declarării invalidității adică, dea 28 Februarie 1919, ceea ce ar reveni o pensie de 600 lei bruto lunar, solda aflată în ființă la acea dată.

Deprecierea monetară și necesitățile vieții au impus în urmă mărirea salariilor și a soldelor, și atunci legiuitorul din 1920 a căutat să readucă la pensii invalizilor la noua bază de calcul, adică a căutat să țină variațiile infirmilor de război în strânsă legătură, și la zi, cu variațiile soldei, cum eră și echitabil, acordându-mi și mie pensia de 1662 lei lunar corespunzătoare soldelor mărite din 1919.

Prin urmare, prin expresiunea de soldă sau retribuțiunea actuală, cu privire la infirmii pensionați înainte de 1 Octombrie 1919, data mării soldelor (cazul subsemnatului), legiuitorul din 1920 a înțeles, nu solda din momentul declarării invalidității, cum eronat afirmă Curtea de apel în decizia sa Nr. 120 din 925, — căci după cum am arătat, momentul declarării invalidității servește drept criteriu pentru a determina gradul iar nu cuantumul pensiei, — ci acea prevăzută în art. 5 alin. b, adică: „se va lua de bază pentru infirmii de război a căror invaliditate s'a declarat între 14—28 August 1916 și 1 Oct. 1919, solda sau retribuția în vigoare la această din urmă dată”, și aceasta eră bazată pe faptul arătat și în expunerea de motive a legii, că: „soldele crescând în raport cu scumpetea traiului, urmează ca și pensiile infirmilor de războiu calculate pe baza soldelor inferioare la așezarea lor la pensie, devenite insuficiente pentru a face față scumpetei excesive a traiului, să fie și ele aduse la același cuantum de solde mărite din 1919”.

De altfel, aceasta a și fost rostul legii din 1920, când s'a crezut că prin sporul soldelor active, s'a ajuns la maximum și s'a rectificat, cum eră și echitabil, pensiile de războiu pe baza soldelor în vigoare atunci, adică mărite.

S'a întâmplat însă că, contrar prevederii legiuitorilor, viața să se scumpească mereu, și să necesite o nouă urcare a soldelor în 1921, adică imediat după legea din 1920, astfel

că în momentul când mi s'a comunicat decizia provizorie Nr. 2584 din 921 a Comisiei de pensii, — adică la 23 Octombrie 1924, data când urmă deci să se facă așezarea mea definitivă la pensie dacă nu aș fi făcut apel, mă găseam sub un nou regim al soldelor mărite, deosebit de cel dela 1 Octombrie 1919, și în consecință, în conformitate cu intenția legiuitorului arătată în expunerea de motive; „de a creia infirmilor de război pensii excepționale, derogând dela legea generală de pensii și dând o desdăunare morală și materială acelor cari s'au sacrificat pentru cele mai sfinte interese ale neamului, îmbunătățindu-le situația în raport cu greutatea traiului și scumpetea vieții“, urmează că și cuantumul pensiei mele să fie rectificat și calculat pe baza soldei actuale, adică acela din momentul așezării definitive la pensie (23 Oct.—23 Noiembrie 1924), mai ales că această soldă actuală este mai mare ca cea dela 1 Octombrie 1919, și deci mai favorabilă invalizilor, data de 1 Octombrie 1919 servind numai ca orientare în aprecierea soldelor celor mai favorabile.

Numai din interpretarea greșită a acestei intenții a legiuitorului, s'a ajuns la anomalia că vedem azi ofițeri invalizi declarați după trecerea armatei pe picior de pace, cu pensii mult mai mari la grad egal, și cu totul în discordanță cu a acelor invalizi pensionați din cauza gravității boalei, imediat după război.

În sprijinul nostru invocăm decizia 1599 din 924 a Curții de casatie s. III, în care fiind vorba de calculul pensiei conform art. 12 al. a, din lege, prin care deși se precizează că „pensia nu va putea întrece mijlocia celor din urmă doi ani, calculată după soldele dela 1 Oct. 1919“, totuși când a fost vorba ca această medie să fie superioară față de soldele din 1919, atât Curtea de apel din Craioava prin decizia 13 din 924, cât și Curtea de casatie prin decizia 1599 din 924 n'au ezitat să acorde în favoarea invalidului maximul pensiei calculat după soldele mărite din 1921, căci zice deciziunea:

„Când această mijlocie înseamnă un quantum superior soldei dela 1 Oct. 1919, criteriul legii din 1920 nu-și mai poate avea nici o aplicațiune“.

Prin urmare, dispozițiunile legii din 1920 prin care se stabilește pentru pensionarii invalizi dinainte de 1 Oct. 1919 de a li se rectifica pensiile după soldele dela această din urmă dată (cazul subsemnatului), nu pot fi interpretate ca ceva rigid, ci numai ca orientare în aprecierea soldelor, în sensul că se considerau soldele dela 1919 ca cele mai mari și deci mai favorabile. Ori, soldele mărindu-se la 1921 și 1923, iar așezarea mea definitivă la pensie urmând să se facă la data de 23 Oct. — 23 Noiembrie 1924 când mi s'a comunicat decizia provizorie Nr. 2584 din 921 a Comisiei de pensii, și când soldele fiind mai mari ca cele din 1919, *criteriul legii din 1920*, nu-ș mai poate avea în acest caz nici o aplicațiune, și în consecință: *ca concluziune generală*, urmează ca pensia mea să se calculeze pe baza soldei actuale din Octombrie—Noiembrie 1924 conform certificatului Nr. 24376 din 924 al Ministerului de Război și după sistemul de calcul al Comisiei de pensii în contra cărui Ministerul Finanțelor n'a făcut apel adică 4.530 lei soldă (formată și ea din „soldă propriu zisă 1.800 lei, plus indemnitatea de activitate 2.550 lei) plus sporul de 1/5, 870 lei calculat asupra totalului de mai sus (conform tabelii și certificatului Ministerului de Finanțe), — adică în total o pensie lunară de 5.220 lei (cinci mii două sute douăzeci lei) cu începere dela 1 Martie 1919, adică dela prima zi a lunii următoare aceleia în cursul căreia a avut loc schimbarea de pozițiune, conform art. 37 din lege.

Deliberând:

Având în vedere că prin întâiul motiv de casare, recurentul susține că rău Curtea de apel i-a admis rectificarea pensiunii cu începere dela 1 Aprilie 1920, iar nu dela 1 Martie 1919, adică prima zi a lunii următoare aceleia în care a avut loc schimbarea sa de poziție;

Având în vedere că instanța de fond fixând data de 1 Aprilie 1920, de când urmează să se rectifice pensiunea recurentului, nu a făcut decât o justă aplicațiune a art. 39 din legea dela 2 Septembrie 1920, care prevede ca punct de plecare această dată de 1 Aprilie, atât pentru noile înscrieri, care se vor face pe baza acestei legi, cât și pentru rectificările pensiunilor acordate în trecut pe alte baze;

Că dar primul motiv de casare este neîntemeiat.

Având în vedere că prin al treilea motiv de casare, recurentul susține că instanța de apel nu ia rectificat pensiunea în raport cu soldele în vigoare, la data când i s'a comunicat deciziunea comisiei de pensii, pentru că — susține recurentul — din textul și spiritul legii dela 2 Septembrie 1920 rezultă că rectificarea pensiunilor acordate invalizilor de război a fost admisă de legiuitor în scop ca aceste pensii să se găsească în tot momentul la nivelul soldelor care le servește de bază; ori, la 1923, soldele majorându-se, Curtea de apel se găsește în fața unei situațiuni noi, a unor noi baze de rectificare a pensiunii de care trebuia să țină seamă, din moment ce recurentul a relevat și invocat în sprijinul său, înaintea Curții această schimbare a bazei de așezare sau rectificare a pensiunii;

Considerând că, în principiu, este adevărat că din textele și întreaga economie a legii din 2 Septembrie 1920, rezultă că legiuitorul, derogând dela principiile legii generale de pensii, a admis ca pensiunile acordate pentru infirmități dobândite în război să evolueze în raport cu soldele actuale cari le servă de bază; că, însă, această evoluare nu se operează „ipso facto“ ci, prin art. 39, legea a acordat pensionarilor de război dreptul de a cere — pe căile prevăzute de legea ordinară — rectificarea pensiunii lor ori de câte ori noui baze de așezare a pensiunii s'ar stabili legalmente;

Că, în speță, recurentul exercitându-și acest drept și cerând rectificarea pensiunii sale pe temeiul majorării soldelor din Octombrie 1919, nu se putea prevala de aceeași cerere pentru a reclama direct înaintea Curții de apel rectificarea suplimentară pe baza unei noi majorări a soldelor intervenite între timp în anul 1923, care-i deschide dreptul de rectificare prin noui valorificări înaintea Comisiei de Pensii ca primă instanță, ci în conformitate cu art. 39 trebuia să adreseze o asemenea cerere Ministerului de finanțe (Comisia de Pensii) în conformitate cu procedura legii generale de pensii;

Că neprocedând astfel Curtea de fond și respingând cererea de rectificare a pensiunii recurentului bazată pe situațiunea de drept creată în 1923, departe de a fi făcut o aplicare eronată a principiilor ce guvernează materia aceasta, n'a săvârșit nici o violare de lege, fiind constant că, în apel, numai acele drepturi se pot avea în vedere, care existau în momentul pornirii acțiunii înaintea primei instanțe, afară de excepțiunile pe cari în mod limitativ le consacră al. final al art. 327 proc. civ. între care nu intră pretențiunile noui născute ulterior primei hotărâri și formulate de către recurent;

Că dar și acest motiv de casare este neîntemeiat.

Având în vedere că al doilea motiv fiind admis, după divergență, în ședința dela 9 Decembrie 1925, afacerea urmează a se trimite spre judecare la o altă Curte de apel spre a statua în fond asupra chestiunii ridicate prin acest motiv;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge motivul 1 și 3 de casare și

Casează pentru motivul al II-lea, deciziunea Curții de apel București, secția IV, Nr. 120/925 și trimite afacerea a se judeca din nou la Curtea de apel din Constanța.

NOTA. — Cele trei decizii ale Inaltei Curți ce publicăm mai sus, în materie de pensii de războiu, au o importanță covârșitoare pentru acei pensionari cari au luat parte la războiul de întregire ca ofițeri și cari au avut neșansa să nu moară spre a scăpa astfel de „recunoștința națiunii către aceia cari au făurit România Mare”.

Înainte de a le analiza, un foarte scurt istoric este necesar.

La intrarea în războiu nu există cu privire la pensiunile de războiu decât dispozițiunea sumară din art. 4 din legea generală de pensii, introdusă și aceasta la 1913 și care nu se referă decât la cazurile de pensii pentru infirmități contractate în timpul și din cauza războiului. Nu existau deci dispozițiuni excepționale pentru cazurile de vechime de serviciu, pentru vădulele și orfanii de războiu, ca și pentru nesfârșitele feluri de categorii de mobilizați cari luând parte la războiu și mai ales la un războiu ca cel prin care am trecut, aveau dreptul la un tratament, nu cine știe cum de special, dar cel puțin mai omenos față cu dificultățile imense create de războiu și față mai ales cu faptul că mrei majorități a acestor mobilizați i s'a distrus averea de inamic.

În asemenea condițiuni, se impuneau dispozițiuni legislative prin cari să se reguleze situațiunea diverselor categorii de mobilizați și de urmași ai lor.

Primele asemenea dispozițiuni au fost luate prin legea din 21 Decembrie 1916, votată la Iași, relativă la pensionarea și ajutorarea gradelor inferioare în termenul legal de serviciu, cu modificările ce i s'au adus ulterior, în 1918, 1920 și 1924 limpezindu-se astfel situațiunea celor mai mici și mai mulți și a urmașilor lor, deci a marei majorități a luptătorilor.

În privința urmașilor ofițerilor morți în războiu a intervenit în August 1917 un decret lege prin care pensiunile acelor urmași să se calculeze după retribuțiunea gradului imediat superior celui din momentul morții.

Comisiunile medicale examinând pe infirmii de războiu și constatând că infirmitățile de cari sunt atinși nu sunt toate contractate în timpul și din cauza războiului, ci că unele sunt preexistente războiului și numai agravate de războiu, au dat avize medicale în acest sens. Cum art. 4, sus amintit, nu prevede această formulă, în Decembrie 1917 a intervenit un decret lege pentru adăugirea unui alineat la acel articol, prin care să se stabilească și drepturile acestei categorii de infirmi, care aliniat însă a trebuit să fie modificat în Mai 1918 din cauză că așa cum era formulată dispoziția, acordă un tratament mai avantajos celor agravați decât celor cu infirmități contractate în războiu.

Mai târziu, în Septembrie 1919, când împrejură-

rile politice și militare luaseră alt drum, pe deoparte, iar pe de alta, necesitățile impunând limpezirea situațiunii diferitelor categorii de mobilizați și de urmași ai lor, în afară de gradele inferioare în termen, a intervenit un decret-lege care de astă dată îmbrățișă toată materia nu numai părți dintr'însa cum se urmase până atunci.

Dar acest decret lege a avut o viață foarte scurtă căci exact peste un an s'a promulgat legea din 2 Septembrie 1920 care îl modifică și îl completează.

Ni se spune din mai multe părți că atât decretul lege din 1919 cât și legea din 1920, deși au fost alcătuite la Ministerul de Război, cum eră și firesc, însă au fost bine și clar întocmite, așa că se prezentau, cu mult mai inteligibile decât au eșit din parlament și ca atare, dacă ar fi rămas redactate ca în anteproiectele Ministerului de Război, șicanele și controversele ar fi fost în orice caz mai puține. Acele anteproiecte au fost însă în prealabil mutilate de birocrația Ministerului de Finanțe, iar din Parlament, — din cauza a numeroase amendamente, după cum erau și stăruințele, — legea a ieșit așa cum s'a văzut cu nesfârșite controverse.

Am zis că prin această lege s'a regulat situațiunea diferitelor categorii de mobilizați și a urmașilor lor. Într'adevăr, în prim rând s'a ocupat de vădulele și orfanii celor morți în războiu, apoi de infirmi, supunând la același tratament de pensie pe cei cu infirmități agravate de războiu cu cei infirmi din cauza maladiilor contractate în războiu, pe motiv că din punct de vedere medical nu există deosebire între ei. A acordat un tratament special ofițerilor și funcționarilor civili din serviciul armatei pentru vechime de serviciu, a regulat situațiunea personalului sanitar mobilizat dar care nu figură în controalele armatei, a preoților mobilizați, a rechișiționaților, a diferitelor feluri de reangajați eșiți din armată sub regimul diferitelor legi de pe vremuri dar cari au trebuit să fie mobilizați sub un regim unic, etc., etc.

Comparând dispozițiunile acestei legi cu acelea laconice ale art. 4 din legea dela 1913 cu care am intrat în războiu, se constată până la evidență cât de nepreparați am intrat în războiu și sub acest raport și cum nu ne-am dat seama psihologiceste că, pe lângă atâtea altele, una din cauzele cari ar fi contribuit la ridicarea moralului luptătorilor noștri, ar fi fost asigurarea dată lor de o lege de pensii bine chibzuită, grație căreia, atât ei, în caz de invaliditate, cât și urmașii lor, în caz de moarte, sunt la adăpost de grelele nevoi și de consecințele teribilului războiu.

Nu numai că nu s'a procedat așa, dar și la 1919 și la 1920, când necesitatea a trebuit să impuie spiritelor conducătoare legiferarea în favoarea celor cari s'au sacrificat. — spirite conducătoare ce se constată că au fost bine intenționate și binevoitoare. — s'a aținut, — ni se spune, — în calea lor biuro-

cratismul fără concepțiuni și cu vederi strimte, ba chiar fără suflet, care de pe scaun judecă situațiunea luptătorilor de pe front și care a trunchiat și a întunecat înțelesul așa încât, după cum se vede, abia după trei ani dela aplicarea ei jurisprudența a început să lămurească sensul și scopul acestei legi excepționale și numai de favoare.

1. In ceea ce privește deciziunea Nr. 1668/925:

Curtea supremă, după divergență, s'a fixat definitiv prin această deciziune asupra unei soluțiuni foarte importante prin consecințele sale, cu privire la chestiunea de a se ști dacă legea din 19 Iulie 1921 a înțeles să restrângă drepturile ofițerilor mobilizați în războiu, dar trecuți în retragere sau demisionați din armată ulterior datei de 1 Octombrie 1919 și înscrși la pensiuine pentru vechime de serviciu, reducându-le cuantumul pensiuinei la solda gradului dela acea dată (1 Octombrie 1919) sau acel cuantumul este egal cu media soldelor ultimelor doi ani, cum prescrie legea din 2 Septembrie 1920.

Legea din 2 Septembrie 1920 prevede, într'adevăr, prin art. 12 lit. a, că cuantumul pensiuinei unui ofițer care a luat parte la războiu și solicită pensiuine pentru vechime de serviciu, este de 82,50% din mijlocia soldelor primite în ultimii doi ani de serviciu, pentru 30 de ani, iar pentru fiecare an servit în plus peste 30, se adaogă un spor de 3.50% din acea medie, fără însă ca maximum pensiuinei să întrecă media soldelor primite în ultimii doi ani calculabili la pensiuine. Aliniatul g de sub acelaș articol, prescrie că în calculul pensiuinei se va socoti atât solda propriu zisă, cât și indemnitatea de activitate.

Această lege deși s'a pus în aplicare pe ziua de 1 Aprilie 1920, însă prin articolul 39 a dat dreptul tuturor celor cari au luat parte la războiu dar erau înscrși la pensiuine pe baza soldelor mici anterioare datei de 1 Octombrie 1919, când aceste solde s'au mărit, — deci cu pensiuini mici, — să-și rectifice aceste pensiuini pe baza acestor solde din 1919, mărindu-și astfel modicele pensiuini ce aveau în raport cu scumpetea și aceasta „ca recunoștință a națiunei către aceia cari au făurit România Mare”.

Legea modificatoare din 19 Iulie 1921 a înlocuit cuvintele „calculabili la pensiuine” de mai sus din alin. a, prin cuvintele „calculate după soldele dela Octombrie 1919”.

Comisiunea de pensiuini de pe lângă Ministerul de Finanțe, prima instanță de fond în materie de pensiuini, a hotărât în toate cazurile ce i s'au prezentat că, prin legea dela 21 Iulie 1921, s'a înțeles nu numai să se urce pensiuinile celor înscrși înainte de Octombrie 1919 la nivelul soldelor dela această dată, ci, să se scoboare la aceste solde și pensiuinile celor înscrși ulterior acelei date, deși aceștia din urmă vor fi ieșit la pensiuine sub regimuri de solde mai mari ca cele dela 1919.

Ca atare, în speță, unui maior, pus în retragere pentru limită de vârstă în 1924, în loc să-i recunoa-

scă dreptul la o pensiuine egală cu media soldelor primite în ultimii doi ani, i s'a scoborât pensiuinea la solda gradului de maior dela Octombrie 1919.

Curtea de apel, a doua instanță de fond în această materie, a consfințit strimtele vederi ale Comisiunei de pensiuini.

Această interpretare este absolut stranie prin consecințele sale, căci pune pe ofițerii activi cari au luat parte la războiu dar s'au înscrși la pensiuine în intervalul dela 1 Octombrie 1919 la 1 Octombrie 1925, în stare inferioară funcționarilor civili înscrși la pensiuine în acelaș interval de timp.

Va să zică, maurul și-a făcut datoria, maurul poate să plece.

Suprema Curte însă, complectată, după divergență, cu însuși primul său Președinte, în deobște cunoscut ca cel mai mare jurisconsult din magistratură, de bunăseamă, examinând problema profund și pe toate fețele îi dă soluțiunea cea adevărată, conformă nu numai cu textul, dar mai ales cu spiritul legii, stabilind că maiorului îi se cuvine ca pensiuine media soldelor primite în ultimii doi ani de serviciu, nu solda gradului de maior dela Octombrie 1919.

Cum motivează suprema instanță soluțiunea hotărârei sale? — cu argumente de rațiune și de text.

Ea zice că, legiuitorul din 1921 prin cuvintele „calculate după soldele dela Octombrie 1919” nu a înțeles să restrângă drepturile ofițerilor mobilizați puși la retragere pentru pensiuine ulterior datei de 1 Octombrie 1919, reducându-le maximum pensiuinei la solda dela acea dată, ci să prevadă o dispozițiune de favoare pentru aceia cari fiind puși atunci (adică la 1 Octombrie 1919) la retragere, ar fi avut o mijlocie a soldelor pe ultimii doi ani mai mică decât solda de războiu astfel cum se majorase la Octombrie 1919. Și această interpretare o trage din împrejurările și spiritul în care a fost concepută legea din 1921. Pentru aceasta, Inalta Curte cercetând lucrările premergătoare votărei legii constată că din însuși raportul care însoțește proiectul legii la Adunarea Deputaților rezultă că, prin modificările aduse în 1921, legiuitorul a voit ca regularea pensiuinei acelor cari au luat parte la războiu să se facă nu pe media soldelor mici din trecut cari nu mai corespundeau nevoilor traiului, ci pe baza soldelor mărite din Octombrie 1919.

De unde urmează că pentru ofițerii cari au luat parte la războiu, dar cari au fost puși la retragere ulterior, după ce soldele militare din Octombrie 1919 s'au majorat din cauza scumpetei vieții, baza de calcul a pensiuinei și maximum de pensiuine prevăzut de art. 12 lit. a, nu trebuie scoborâte la acele solde din 1919, ci ele trebuie să fie fixate după aceleaș norme care rezultă din spiritul legii, adică pe baza soldelor actuale mărite (în speță din 1924), iar nu pe baza soldelor mici din trecut cari nu mai corespund greutății traiului.

În această argumentare Înalta Curte, de bună seamă s'a călăuzit și de textul articolului 27 din regulament, care vorbind de infirmi, zice că „pensiunea de infirmitate se va calcula pe solda sau retribuțiunea în vigoare la 1 Octombrie 1919 dacă invaliditatea s'a constatat anterior datei de 1 Octombrie 1919, iar dacă constatarea a avut loc după această dată se va calcula pe solda sau retribuțiunea actuală”, ceea ce înseamnă că legea a voit ca pe cei cu drepturi anterioare lui Octombrie 1919 să-i urce la această dată, iar pe cei cu drepturi posterioare, nu să-i scoale, ci să li se dea după solda actuală.

De altfel chestiunea aceasta a mai venit înaintea Curții supreme și a fost rezolvită în același sens. Faptul că în speța ce examinăm Înalta Curte a făcut divergență, pentru ca după complectare să iasă aceiași soluțiune, înseamnă că a judecat cu matură chibzuință asupra consecințelor jurisprudenței sale și deci nu se poate zice că poate fi vorba numai de o hotărâre de speță, iar faptul că abia acum cei interesați au început să se agite, se datorește întinsei publicității a acestei jurisprudențe din presa cotidiană, cea juridică nefiind accesibilă marelui public.

A se vedea în același sens Cas. III, dec. 1599 din 24 Septembrie 1924 în *Jurisprudența Generală* Nr. 37/924, sp. 2136, pag. 1174 și în *Jurisprudența Română* Nr. 17/924, pag. 463; Cas. III, dec. 859 din 1 Mai 1925 în *Jurisprudența Generală* Nr. 40/925, sp. 2200, pag. 1268.

Ca să se vadă ce nedreptăți au creat soluțiunile instanțelor de fond recurentului și la ce consecințe ducă importanta deciziune a Înaltei Curți, vom spune că, admitând că recurentul a fost pus la retragere pe ziua de 1 Aprilie 1924 și că a avut gradul de maior în ultimii doi ani, (nu cunoaștem exact faptele), pensiunea sa de bază, conform deciziunii Înaltei Curți ar fi de 2.800 lei (adică întreaga medie a soldelor, (solda propriu zisă, plus indemnitatea de activitate) ultimilor doi ani), la care adăugându-i-se indemnitatea de scumpete de 5925 lei (admitând că stă în București sau alt oraș de prim ordin), dă un total de 8725 lei (fără reținerea de 4 și 8%), în loc de 1044 lei (solda de maior dela Octombrie 1919), pensia de bază și 3393 lei scumpețea, sau în total 4437 lei, cum i-au acordat instanțele de fond.

Va să zică, recurentul suferă un prejudiciu lunar de jumătate din drepturile cuvenite. Și faptul acesta este exact cu toate gradele de ofițeri.

2. În ceea ce privește deciziunea Nr. 1670/925:

Prin această deciziune Curtea supremă, tot după divergență, s'a fixat definitiv asupra chestiunii de a se ști dacă în calculul pensiunii invalizilor de războiu, ofițeri, intră numai solda propriu zisă sau și indemnitatea de activitate, hotărând că intră și această indemnitate.

În această privință, legea din 2 Septembrie 1920 prevede prin art. 6 drepturile la pensie ale ofițerilor

invalizi stabilind că pentru determinarea cuantumului pensiunii se va lua de bază „solda sau retribuțiunea actuală a gradului” imediat superior celui pe care invalidul îl avea în momentul declarării invalidității, cu excepțiuni după categoria căreia aparține invalidul în raport cu înaintările în grad obținute în războiu.

După cum se vede, când e vorba de determinarea cuantumului pensiunii, legea întrebuintează expresiunea „solda sau retribuțiunea actuală a gradului... etc.”, iar regulamentul, prin art. 27 care explică art. 6 din lege, prevede că prin acea expresiune se înțelege „solda propriu zisă, indemnitatea de activitate și sporul de 1/5 al războiului”.

În speță, recurentul căzând în categoria prevăzută de art. 6 lit. c din lege, fiindcă obținuse două grade dela intrarea în războiu până la declararea invalidității, găsindu-se pe front, trebuie să i se recunoască o pensie egală cu solda actuală a gradului imediat superior celui a avut la declararea invalidității, sporită cu 1/5, înțelegându-se prin solda actuală, solda propriu zisă, plus indemnitatea de activitate și plus sporul de 1/5, ale gradului imediat superior celui al recurentului la declararea invalidității, cum prevede art. 27 din regulament.

Instanțele de fond au calculat pensiunea recurentului numai pe baza soldei propriu zise, excluzând din calcul indemnitatea de activitate.

Curtea supremă însă argumentează că, art. 27 din regulament, care explică înțelesul legii, arată ce se înțelege prin cuvântul soldă, iar interpretarea dată legii prin acest articol nu numai că nu contrazice textul, care nu prevede nici o altă definițiune, dar este pe deplin conformă spiritului și economiei ei generale de lege excepțională și de favoare pentru invalizi. În afară de aceasta, Înalta Curte observă cu drept cuvânt că ar fi injust și irațional ca legiuitorul să prevadă ofițerilor pensionari de războiu pentru vechime de serviciu, indemnitatea de activitate în calculul pensiunii, cum o face prin art. 12 alin. g, — pensionari pentru cari arată mai puțină solitudine decât pentru invalizi, — și să n'o acorde acestora și că, prin urmare, preciziunea pe care a făcut-o pentru cei dintâi, este dela sine înțeleasă pentru invalizi.

Prin această deciziune Înalta Curte s. III a revenit asupra jurisprudenței sale anterioare sub Nr. 284 din 5 Martie 1923, publicată în *Jurisprudența Rom.* Nr. 12 din 923, pag. 334 și Nr. 927 din 12 Mai 1924, publicată în *Jurisprudența Generală* Nr. 33/924, sp. 1901, pag. 1043, și în *Jurisprudența Română* Nr. 16 din 1924, pag. 438. Cum am arătat și mai sus însă schimbarea hotărârei în favoarea invalizilor s'a făcut după divergență, deci în urma unei mai profunde examinări a chestiunii și a unei mai mature reflecțiuni și tot sub prezidenția d-lui prim prezident. În sensul speței ce examinăm s'a mai pronunțat Înalta

Curte și prin dec. Nr. 1667 din 9 Decembrie 1925 (deci în aceeași zi cu deciziunea ce examinăm), publicată în *Jurisprudența Română* Nr. 6/926 și semnalată și în *Jurisprudența Generală* Nr. 5/926 la sp. 223, pag. 151, unde s'a mai publicat deciziunea ce examinăm. În *Pandectele Săptămânale* Nr. 8 din 28 Februarie 1926, pag. 188, unde s'a mai publicat aceeași deciziune, este însoțită de următoarea observație: „Înalta Curte, după divergență, ajunge la o hotărâre echitabilă, satisfăcând și textul legii și interesele celor vizate”.

Trebue să mai relevăm cu acest prilej că în afară de expresiunea „soldă sau retribuțiune” din art. 6 din legea dela 2 Septembrie 1920, a dat naștere la controversă și expresiunea „solda actuală” din același text. Chestiunea a fost rezolvită tot în favoarea pensionarilor cuprinși în acea lege de către Curtea supremă prin jurisprudența sa Nr. 868 din 15 Mai 1922, publicată în rezumat în *Jurisprudența Română* Nr. 15 din 922, pag. 215 și în întregime în *Pandectele Române*, an. I, 1922, caiet 10, pag. 316.

Această deciziune în Pandecte este însoțită de o aspră critică a eminentului avocat, d. C. Marinescu-George, prin care își apără soluțiunea semnată de d-sa ca membru în Comisiunea de pensii unde judecase. D-sa susține că „actuală” nu poate să însemne decât solda dela data legii (1 Aprilie 1920) căci a admite altă dată înseamnă să cădem în arbitrar. Într'adevăr — zice d-sa — dacă îmi convine acum, când soldele s'au mărit posterior legii, să susținem că „actuală” înseamnă solda din momentul înscrierii la pensie, apoi în ipoteza că acele solde s'ar fi micșorat, mai mi-ar fi convenit?

Evident că este ceva adevăr în această părere, dar Curtea supremă în soluțiunea sa, prin care hotărăște că „actuală” înseamnă solda ce primea ofițerul la declararea invalidității, adică în momentul retragerii, argumentează că noțiunea de actualitate urmând a fi interpretată într'un sens mai larg, corespunde și cu intențiunea legiuitorului care a voit să favorizeze pe cei cari au luptat în războiul pentru întregirea neamului, interpretare care de altfel se trage și din art. 27 alin. I al regulamentului care prevede, cum se arată și mai sus, în mod formal, că prin solda actuală se înțelege solda în vigoare la constatarea invalidității, text care nu adaugă nimic la lege, ci din contra o explică în adevăratul ei spirit.

De altfel, un alt adnotator, d-l George Iuliu, alături de d-l Marinescu, combate teza sa și susține cu mult temei hotărârea Curții.

Acestei jurisprudențe a Inaltei Curți s'a conformat ulterior atât Comisiunea de pensii cât și instanțele judecătorești în toate cazurile ce au mai venit înaintea lor. A se consulta C. Ap. II, Buc., dec. 2 din 1 Ian. 1923 în *Jurisprudența Generală* Nr. 2 din 1923, sp. 132, pag. 50; C. Ap. IV, Buc. dec. 127 din 18 Aprilie 1923, în *Jurisprudența Generală* Nr. 3 din 923, sp. 219, pag. 82.

Consecințele deciziunii rees mai clar din exemplul următor: Un Lt.-col. invalid, așezat la pensie la 1 Mai 1922, înscris de Comisiunea de pensii cu 1662 lei lunar, pensie de bază (solda gradului imediat superior dela Octombrie 1919), conform deciziunii ce examinăm, trebuie să i se recunoască 2650 lei pensie de bază (1800 lei solda propriu zisă și 850 lei indemnitate de activitate) la care adăugându-i-se scumpetea, însumă lei 8900.

3. În ceea ce privește deciziunea Nr. 184/926:

Lăsând la o parte primul punct din această deciziune care, pe lângă că este de minimă însemnătate, a fost bine rezolvit de Suprema Curte, întrucât este inadmisibilă legătura ce face recurentul între textul art. 37 și 39 din legea dela 2 Sept. 1920, remarcăm pe cel de al doilea, a cărui soluțiune, deși în formă este contra recurentului, în fond însă, după cum se vede din argumentarea Inaltei Curți, recurentul are dreptate și dacă el ar fi păstrat forma în cererea drepturilor sale, soluțiunea practică eră în conformitate cu acea cerere.

Ca să poată ieși mai bine în relief punctul de vedere al Inaltei Curți să arătăm mai întâi pe scurt evoluțiunea soldelor militare.

Aceste solde, așa cum erau în vigoare prin legea soldelor dela 1910, împreună cu indemnitatea de activitate, au fost sporite, conform acelei legi, cu 1/5 (20%) la intrarea în război.

O majorare simțitoare însă, s'a făcut pe ziua de 1 Septembrie 1919, când indemnitatea de activitate a fost înglobată în soldă, dar greutățile de trai sporind, iar ofițerii fiind răspândiți pe fronturi spre granițe, ei într-o parte și familiile într'alta, la 1 Aprilie 1920 li s'a adăugat indemnitatea de activitate din timp de pace la soldele din 1919, iar prin legea din 21 Iulie 1921 li s'au stabilit noi solde și o nouă indemnitate de activitate, majorate mai în raport cu situația, cu începere dela 1 Aprilie 1921.

La 1 Aprilie 1923 s'a sporit numai indemnitatea de activitate, în baza art. 10 din legea soldelor, care prevede că această indemnitate poate fi mărită prin legea bugetară, dar niciodată micșorată. Procedul s'a întrebuințat, de bunăseamă, din cauză că eră mai greu să intervină o lege nouă pentru majorarea soldelor propriu zise.

Dela 1 Ianuarie 1924 începe să majorat numai indemnitatea de scumpete, probabil din cauza Ministerului de Finanțe care băgase de seamă că majorarea soldelor propriu zise și a indemnității de activitate se repercutează asupra pensiunilor majorându-le în aceeași proporție.

Ce zice Curtea supremă? pentru a răspunde este necesară o recapitulare a faptelor. Recurentul a prezentat Ministerului de Finanțe o cerere pentru rectificarea pensiei sale pe baza legii din 2 Septembrie 1920 pe care Comisia de pensii admitându-i-o, i-a comunicat deciziunea de rectificare tocmai la 23 Octombrie 1924, după ce, cum se vede mai sus, în

interval, la 1 Aprilie 1923, intervenise o nouă majorare a soldelor ofițerilor activi.

Recurentul văzând că în deciziunea de rectificare nu se cuprinde majorarea pensiunii sale în raport și cu noua majorare de solde din 1923, în loc să facă o nouă cerere la Comisiunea de pensii în acest sens, în baza art. 39 din legea dela 2 Septembrie 1920, face apel la Curtea de apel care, cu drept cuvânt i l'a respins, pe baza art. 327 pr. civ., întrucât cerererea sa se prezintă pentru prima oară în apel și nu eră nici enumerată între excepțiunile prevăzute de acest text de lege; ca atare, nu eră admisibilă căci eră lipsită de judecata celor două grade de jurisdicție.

Inalta Curte, firește, consacră modul de judecată al instanței de fond însă în realitate recunoaște că din textele și întreaga economie a legii din 2 Septembrie 1920, rezultă că legiuitorul, derogând dela principiile legii generale de pensii, a admis ca pensiunile acordate pentru infirmități dobândite în războiu să evolueze în raport cu soldele actuale care le servă de bază, numai că această evoluare nu se operează ipso facto, ci, — zice Inalta Curte, — prin art. 39, legea a acordat pensionarilor de războiu dreptul de a cere, — pe căile prevăzute de legea ordinară, adică prin canalul Comisiunii de pensii și al Curții de apel, — rectificarea pensiunii lor *ori de câte ori noi baze de așezare a pensiunii s'ar stabili legalmente*. Și, după cum se vede mai sus, aceste noi baze s'au stabilit legalmente, în afară de punctul de plecare care e Octombrie 1919, la 1 Aprilie 1920, la 1 Aprilie 1921, prin legea soldelor din 21 Iulie 1921 și la 1 Aprilie 1923 când s'a sporit indemnitatea de activitate pe baza art. 10 din legea soldelor.

Este evident că majorările ce s'au făcut aproape în fiecare an indemnității de scumpete nu pot forma asemenea baze legale, deoarece formula acordării unei asemenea indemnități a fost adoptată tocmai în scopul de a nu creia procedeu modificării pensiunilor cu toate că a trebuit să se acorde și pensionarilor această indemnitate de scumpete. De altfel, pensionarului ca și funcționarului îi este indiferent cum definești d-ta Stat retribuția ce-i dai, numai să-i dai atât cât îi este necesar, căci chinezeria formalismului rămâne doar cu complicarea contabilizării acestor retribuțiuni.

La hotărârea Inaltei Curți, noi adăogăm că, dat fiind că art. 39 din legea dela 2 Septembrie 1920 este general căci zice „cei cuprinși în această lege și cari au fost înscrși la pensie pe alte baze, au dreptul la rectificarea, etc., etc.”, — prin urmare, atât textul cât și modul de a vedea al Curții nu cuprinde numai pe invalizii de cari se ocupă această deciziune, ci și pe cei înscrși pentru vechime de serviciu, pe urmași, etc., cu un cuvânt, pe toți cei cuprinși în acea lege, cum zice textul, și ca atare, toți aceștia au dreptul la rectificarea pensiunii oricâte ori noi baze de așezare a pensiunii s'ar stabili le-

galmente, cum hotărăște Inalta Curte, adică la datele amintite mai sus.

Ca să se vadă și aici consecințele deciziei Curții Supreme, să exemplificăm: Colonelul invalid, în speța ce examinăm, după ce și-a rectificat pensiunea de bază la suma de 1662 lei (sau 6155 lei cu scumpetea) lunar, urmă să și-o rectifice la 1 Aprilie 1920, la 1 Aprilie 1921 la 2650 lei pensie de bază (1800 lei soldă propriu zisă și 850 lei indemnitate de activitate) la care adăogându-se scumpetea se ajungea la 8900 lei până la 1 Aprilie 1923, când urmă altă rectificare la suma de 4350 lei pensie de bază (1800 lei soldă propriu zisă și 2550 lei indemnitate de activitate) la care adăogându-se scumpetea se ajungea la circa 11.000 lei.

Cu privire la interpretarea art. 39 vorbit mai sus, a se vedea și C. A. Buc. II, dec. 125 din 28 Martie 1923, în *Jurisprudența Generală* Nr. 3/923, sp. 220, pag. 83; Cas. III, dec. 672 din 6 Iunie 1923, în *Jurisprudența Generală* Nr. 10/923, sp. 770, pag. 308, în *Curierul Judic.* Nr. 35/923, pag., 553, și în *Jurisprudența Română* Nr. 13—14/923, pag. 371; Cas. III, dec. 16 și 17 din 2 Ianuarie 1923, în *Jurisprudența Română* Nr. 4/1923, pag. 62.

Din cele expuse reese până la evidență cari sunt consecințele pentru toți pensionarii de războiu înscrși la pensie în baza legii din 2 Septembrie 1920 și cum au fost cu adevărat frustrați de instanțele de fond în drepturile lor fiind loviți în însăși existența lor.

Mai reese explicațiunea mirării tuturor de ce pensionarii, fie invalizi, fie pentru vechime de serviciu, fie urmașii lor, deși pensionați pe urma aceluia războiu nu sunt egali în drepturile lor de pensie, cu toate că au conlucrat la înfăptuirea aceleiași mari opere, au îndurat aceleași privațiuni în războiu și sufer aceleași consecințe.

De aceea, Curtea de Casație, după matură chibzuință, dând adevărata interpretare legii speciale de războiu din 2 Septembrie 1920, prin deciziunile de mai sus, nu numai că a dat hotărâri perfect legale și juridice dar, prin pronunțarea lor s'a înălțat pe acea culme morală de unde cu puterea sa enormă, pe deoparte a strivit atotputernicia autorităților abuzive, iar pe de alta a înălțat sufletele celor copleșiți de nedreptate. Deciziuni ca acestea date cu dreptate altruistică și cari contribuiesc nu la destrămarea instituțiilor fundamentale ale țării (în speță armata) ci la consolidarea lor morală, țin prestigiul instanței supreme numai acolo... sus.

Legea nouă de pensii ce s'a pus în aplicare pe ziua de 1 Octombrie 1925 a adus o serie de îmbunătățiri punând pe funcționarii civili (mare parte dintr'înșii cari poate n'au luat parte la războiu) pe acelaș picior de egalitate cu ofițerii, sau mai exact desființând toate dispozițiunile de favoare pentru militarii cari au făcut România Mare, așa că Colo-

nelul sau Generalul care a comandat în războiu va fi egal la pensiuine cu un director oarecare.

Fapt este că pensionarii de războiu înscriși la pensiuine pe baza legii din 2 Septembrie 1920 până la 1 Octombrie 1925 sunt acum de două categorii: a) cei rămași definitiv înscriși pe baza soldelor în vigoare la Octombrie 1919 și b) cei cari fiind înscriși pe aceleași baze au făcut apel și recurs și li s'au modificat pensiunile în sensul hotărât de Inalta Curte prin deciziunile de mai sus, sau dacă n'au făcut încă apel și recurs, sunt în termen de a face. Intre aceștia se spune că sunt unii al căror apel nu poate fi judecat de către Comisiunea Centrală, instanța de apel creată prin noua lege, — Curtea de apel declinându-și competența, — din cauză că trei dintre judecători sunt tot cei cari au judecat la prima instanță.

De la 1 Octombrie 1925 se formează altă categorie mai favorizată decât cei dela lit. a, dar mai desavantajată decât cei dela lit. b.

Nicăeri nu pot fi asemenea anomalii ca la noi.

Ce ar fi de făcut în această situațiune? Numai o lege interpretativă ar pune capăt nedreptăților și străgănilor prin judecăți.

PAULUS.

TRIBUNALUL TECUCI

Audiența dela 12 Noembrie 1925

Președenția d-lui IOAN HOZOC, judecător

Legatar universal. Acțiune de predare de legat. Dacă o atare excepțiune poate fi opusă de moștenitorul rezervatar pentru prima dată în apel? Calculul cotității. Expertiză ordonată printr'un jurnal de Trib. Dacă se mai poate reveni asupra lor? Art. 849 c. civ., 327 pr. civ.

1. *Într-o acțiune de predare de legat, legatarul universal, care are calitatea și de moștenitor rezervatar, poate opune pe cale de excepțiune dreptul de reducere, dacă cererea legatarului-particular atinge rezerva;*

O asemenea excepțiune poate fi opusă de rezervatar în instanța de apel, pentru întâia oară fiindcă nu constituie o cerere nouă, potrivit art. 327 pr. civ.

2. *Potrivit art. 849 cod. civ., calculul cotității disponibile se face după valoarea, iar nu după suprafața bunurilor lăsate de defunct*

3. *Jurnalul Tribunalului prin care s'a ordonat facerea unei expertize, spre a se vedea dacă și cât s'a distras de defunct prin legatul lăsat soției sale, peste cotitatea disponibilă, are caracterul unei măsurii premergătoare, și ca atare nu se mai poate reveni asupra lui, fără a se nesocoti puterea lucrului judecat.*

Tribunalul,

Asupra incidentului ridicat.

Considerând că prin jurnalul acestui Tribunal din 10 Decembrie 1924, s'a admis facerea unei expertize în scopul de a se evalua averea rămasă pe urma def. Sandu Tomița și lăsată prin testament, parte fiicei sale Ioana V. Nistor, iar parte soției sale Margheoala Sandu Tomița, reprezentată astăzi prin intimatul Anghel Tomița.

Că Tribunalul având în vedere susținerile părților din ședința de 9 Decembrie 1924, și admitând expertiza cerută de apelantă, a stabilit implicit că cererea făcută de intimatul Anghel Tomița înaintea primei instanțe, are caracterul unei acțiuni în predare de legat, iar nu o acțiune în revendicare.

Că apelanta în calitate de moștenitoare rezervatară a def. Sandu Tomița, găsindu-se investită cu posesiunea de drept și de fapt a succesiunii în ceea ce privește cotitatea disponibilă, prin acțiunea de predare a legatului făcută de intimat în calitate de cumpărător al drepturilor Margheoalei S. Tomița, fiind obligată la plata acestui legat în limitele cotității disponibile, ea are dreptul să opună pe cale de excepțiune dreptul de reducere, în caz dacă cererea intimatului, atinge rezerva, întru cât predarea legatului nu este datorită decât cu reducere proporțională pe care trebuie să o sufere, spre a fi restrânsă în limitele cotității disponibile.

Că dar Tribunalul, admitând facerea expertizei în scopul de a se determina valoarea bunurilor rămase pe urma def. Sandu Tomița, implicit a aceluia coprinse în legatul singular, a stabilit că acțiunea intimatului este o acțiune de predare în legat și că acțiunea în reducere se poate exercita pe cale de excepțiune.

Ca atare, jurnalul Tribunalului din 10 Decembrie 1924, prin care s'a ordonat facerea expertizei spre a se face reconstituirea întregii mase succesoriale rămase pe urma def. Sandu Tomița, spre a se vedea dacă și cât s'a distras de defunct prin legatul lăsat soției sale, reprezentată astăzi prin Anghel Tomița, peste cotitatea disponibilă, are a fi considerat ca o măsură premergătoare, de natură să prepare deslegarea procesului și deci Tribunalul conform dispozițiilor art. 160 pr. civ. al. ult. este legat de dispozițiunile acestui jurnal și astăzi nu mai poate reveni asupra lui, fără a se nesocoti puterea lucrului judecat.

Că în ceea ce privește obiecțiunea intimatului că dreptul de reducere nu se poate exercita în apel, fiind o cerere nouă care nu s'a invocat și n'a făcut obiectul acțiunii înaintea primei instanțe, urmează a fi respinsă ca nefondată, întru cât în apel se permite ca să se facă cereri care să servească ca mijloc de apărare.

Că prin excepțiunea opusă de apelantă la cererea legatarului particular pentru executarea legatului, că s'ar atinge rezerva, că nu face nici o cerere nouă, ci se apără de o acțiune contra sa și art. 327 pr. civ. permite în asemenea cazuri de a se invoca orice mijloace noi, fie de drept, fie de fapt.

Că cererea de a se reveni asupra expertizei ordonate, ca inutilă, pe motiv că Tribunalul poate să aprecieze din însuși cuprinsul testamentului, că rezerva nu le-a fost atinsă, făcând proporția între terenurile legate autoarei intimatului și apelantei rezervatar, urmează a fi respinsă ca nefondată, întrucât conform art. 849 c. civ. calculul cotțiilor disponibile se face după valoarea, iar nu după suprafața terenurilor lăsate de defunct.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de ședință Ion Hozoc, Tribunalul respinge incidentul ridicat de intimat, de a se reveni asupra expertizei ordonate.

(ss) I. Hozoc, Ulise Meran.

S'a pus sub presă Vol. III TRATAT DE DREPT ȘI PROCEDURĂ PENALĂ, cursul Prof. Tanoviceanu, ediția II-a, și va apare în cursul acestei luni. Prețul 500 lei; acelaș preț ca și vol. I și II. — De vânzare la „Curierul Judiciar”.

A apărut: NOUA LEGE ELECTORALA însoțită de *Expunerea de motive a d-lui Ministru de Interne I. C. Brătianu* și cu *Rapoartele Comisiilor Parlamentare: I. Th. Florescu* la Cameră și *C. D. Dimitriu* la Senat.

Broșura portativă, imprimată sub controlul Comitetului de redacție al *Curierului Judiciar*.

Prețul 30 lei. Comandele însoțite de cost, plus 10 lei pentru porto recomandat, se primesc la *Curierul Judiciar*, str. Artei 5.